

Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра фінансів, обліку і аудиту

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи

МРЕ.897.01.04 ПЗ

Виконав:

студент групи: 213–ФС–Д23

спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
(роботу виконано самостійно, відповідно
до принципів академічної доброчесності)
Яковенко І. В.

Керівник: доцент, канд. екон. наук
Бойко Д. І.

Рецензент: професор, д-р екон. наук
Токмакова І. В.

2025

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра фінанси, облік і аудит

Освітній рівень: магістр

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Управління фінансами, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри,
професор, д-р екон. наук

 О.Г. Кірдіна

«30» вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Яковенку Іллі Вікторовичу

1 Тема «Управління кредитно–інвестиційним портфелем банку» керівник Бойко Дмитро Іванович, канд. екон. наук, доцент затверджені розпорядженням по економічному факультету від «21» жовтня 2024 року №21/24

2 Строк подання студентом закінченої роботи «10» січня 2025 року.

3 Вихідні дані: підібрати законодавчі акти і нормативні документи з теми дипломної роботи; вивчити і узагальнити монографічну, наукову, навчальну літературу щодо теми дипломної роботи; ознайомитися і підібрати сучасні публікації з теми роботи в наукових журналах й інших періодичних виданнях; зібрати, узагальнити, проаналізувати фінансову, статистичну, економічну інформацію про об'єкт дослідження для виявлення сутності і ролі процесу управління кредитно–інвестиційним портфелем банку.

4 Зміст розрахунково–пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) дослідити економічну сутність кредитно–інвестиційного портфелю банку; визначити основні складові кредитно–інвестиційного портфелю банку; окреслити коло факторів, що впливають на процес управління даним портфелем банку; надати загальну характеристику діяльності АТ КБ «ОТП Банк»; здійснити аналіз фінансового стану АТ КБ «ОТП Банк»; здійснити оцінку кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк»; дослідити ефективність управління кредитно–інвестиційним портфелем банку.

5 Перелік графічного матеріалу: основні положення; функції кредитно–

інвестиційної діяльності банку, модель системи управління кредитно-інвестиційним портфелем банку, взаємозв'язок системи управління кредитно-інвестиційним портфелем із збільшення вартості банку, тенденції та особливості кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки, аналіз кредитів за кредитною якістю АТ КБ «ОТП Банк» у 2021–2023 рр., аналіз ефективності управління кредитно-інвестиційним портфелем АТ КБ «ОТП Банк»; визначальні проблеми управління кредитно-інвестиційним портфелем банків в Україні.

6 Дата видачі завдання «30» вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Стан виконання етапів	Примітка
Вибір теми та її затвердження	02.10.2024 05.10.2024	
Підбір літератури та статистичних матеріалів	06.10.2024 15.10.2024	
Консультація з керівником щодо організації роботи	16.10.2024 20.10.2024	
Огляд джерел інформації	21.10.2024 01.11.2024	
Написання чернетки першого розділу дипломної роботи	02.11.2024 18.11.2024	
Аналітична обробка інформації та написання чернетки другого розділу роботи	19.11.2024 04.12.2024	
Обробка матеріалу для написання аналітичних розрахунків третього розділу роботи	05.12.2024 19.12.2024	
Перед захист на кафедрі. Кінцеве оформлення роботи	27.12.2024 10.01.2025	

Студент Яковенко І.В.

Керівник Бойко Д.І.

АНОТАЦІЯ

Дана кваліфікаційна робота включає в себе 15 слайдів презентації, 104 аркуши пояснювальної записки формату А4, що включає 11 рисунків, 34 таблиці, 52 літературні джерела.

Актуальність теми управління кредитно-інвестиційним портфелем банку в умовах війни набуває особливої ваги через численні економічні і фінансові виклики, які постають перед банківською системою в умовах конфлікту. Крім того, управління кредитно-інвестиційним портфелем стає важливим інструментом для підтримки економічної стабільності в країні.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів процесу управління кредитно– інвестиційним портфелем банку.

Об’єктом дослідження є кредитно– інвестиційний портфель банку.

Предметом дослідження є процес управління кредитно–інвестиційним портфелем банків.

Методи дослідження – узагальнення та порівняння, структурно-логічний, статистичний, аналітичний, коефіцієнтний, метод абстрагування, графічний метод та метод групування.

Інформаційною основою дослідження є праці учених по теорії управління кредитно-інвестиційним портфелем банку, чинні правові та нормативно-законодавчі акти, що регламентують процес управління кредитно-інвестиційним портфелем банку, а також матеріали періодичних видань, монографії, фінансова звітність АТ КБ «ОТП Банк» за період дослідження.

Ключові слова: КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ, КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, КРЕДИТНИЙ РИЗИК, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

ANNOTATION

This qualifying work includes 15 presentation slides, 104 sheets of A4 format explanatory note, which includes 11 figures, 34 tables, and 52 literary sources.

The relevance of the topic of managing the bank's credit and investment portfolio in wartime is gaining particular importance due to the numerous economic and financial challenges facing the banking system in conflict. In addition, the management of the credit and investment portfolio becomes an important tool for maintaining economic stability in the country.

The purpose of the qualification work is to study the theoretical and applied aspects of the process of managing the bank's credit and investment portfolio.

The object of the study is the bank's credit and investment portfolio.

The subject of the study is the process of managing the credit and investment portfolio of banks.

Research methods - generalization and comparison, structural-logical, statistical, analytical, coefficient, abstraction method, graphic method and grouping method.

The informational basis of the research is the works of scientists on the theory of management of the bank's credit and investment portfolio, current legal and regulatory acts regulating the process of management of the bank's credit and investment portfolio, as well as materials of periodicals, monographs, financial statements of JSC CB "OTP Bank" according to study period.

Key words: CREDIT AND INVESTMENT PORTFOLIO, CREDIT AND INVESTMENT ACTIVITY, CREDIT RISK, EFFICIENCY, INVESTMENT ACTIVITY, CREDIT ACTIVITY.

Зміст

Вступ	8
1 Теоретичні основи управління кредитно-інвестиційним портфелем банку	11
1.1 Економічна сутність кредитно-інвестиційного портфеля банку	11
1.2 Система управління кредитно-інвестиційним портфелем банку	19
1.3 Методичні підходи до оцінки стану та ефективності кредитно-інвестиційного портфелю банку	25
Висновки до першого розділу	30
2 Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків та ефективності інвестиційно-кредитного портфелю АТ КБ «ОТП Банк»	32
2.1 Тенденції та особливості кредитно-інвестиційної діяльності банків України на сучасному етапі розвитку економіки	32
2.2 Загальна характеристика АТ КБ «ОТП Банк» та аналіз його фінансового стану	41
2.3 Оцінка стану кредитно-інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк»	49
Висновки до другого розділу	62
3 Напрями удосконалення системи управління кредитно-інвестиційним портфелем АТ КБ «ОТП Банк»	65
3.1 Оцінка ефективності кредитно-інвестиційного портфелю АТ КБ «ОТП Банк» як передумова його стабільності	65

					МРЕ. 897.01.04 ПЗ				
Зм.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Управління кредитно-інвестиційним портфелем банку	Лист	Арк.	Актуальне	
Розроб.		Яковенко І В							
Перевір.		Бойко ДІ					6	104	
						УкрДУЗТ			
Н. Контр.		Троїцькова ОМ							
Затверд.		Кірдіна О Г		18.04					

3.2 Моделювання залежності між доходністю кредитно–інвестиційного портфелю банку та економічними змінними в Україні	
3.3 Удосконалення системи управління ризиками як фактор забезпечення стабільності кредитно–інвестиційної діяльності банку	78
Висновки до третього розділу	86
Висновки	89
Список використаних джерел	94
Додаток А Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ОТП Банк» за 2021 рік	99
Додаток Б Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ОТП Банк» за 2022 рік	101
Додаток В Звіт про фінансовий стан АТ КБ «ОТП Банк» за 2023 рік	103

					МРЕ. 897.01.04 ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Вступ

Актуальність дослідження проблем управління кредитно–інвестиційним портфелем комерційного банку в умовах війни та економічної невизначеності зумовлена численними викликами, з якими стикається банківська система в цей період. Війна та економічні труднощі створюють нестабільність на фінансових ринках, що впливає на зниження рівня довіри до фінансових установ, підвищення ризиків непогашення кредитів та зменшення доходності інвестицій. Це вимагає від банків адаптації своїх стратегій управління активами та зобов'язаннями, зміни підходів до оцінки кредитоспроможності клієнтів і перегляду структури портфелів з метою мінімізації ризиків.

Особливо важливою є адаптація методів управління кредитним ризиком та ліквідністю, адже за умов невизначеності та постійних коливань на фінансових ринках традиційні підходи можуть бути неефективними. Водночас необхідно враховувати нові економічні реалії, зокрема високий рівень інфляції, коливання валютних курсів та зміни в регуляторному середовищі. В умовах таких викликів банкам потрібно мати на увазі стратегії, які дозволяють не тільки зберігати стабільність, а й адаптуватися до постійно змінюваного середовища.

Загалом, дослідження управління кредитно–інвестиційним портфелем у таких умовах є важливим для розвитку ефективних механізмів, які дозволять комерційним банкам залишатися стійкими в умовах економічної нестабільності та війни, знижуючи негативні наслідки для економіки та фінансової системи країни.

У дослідженнях теоретичного та прикладного характеру, безумовно, питання кредитно–інвестиційної діяльності банків піднімається доволі часто. Серед них праці Васишин Ю. [1], Васильєвої Т. [2], Вовчак М. [3], Дмитренко М. [4], Долінського Л. [5], Доценко І. [6], Заславської О. [7], Ляхової О. [8], Нагорної О. [1], Мулика І.В. [9], Самбірська О., Смолінської С. [10], Шльончака В. [11], Шокало Т. [8] та багатьох інших.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів процесу управління кредитно–інвестиційним портфелем банку.

Для досягнення поставленої мети було визначено ряд завдань:

- виявити економічну сутність поняття «кредитно–інвестиційна діяльність банку» та «кредитно–інвестиційний портфель банку»;
- дослідити систему управління кредитно–інвестиційним портфелем банку;
- систематизувати методичні підходи до аналізу ефективності управління кредитно–інвестиційним портфелем банку.
- здійснити діагностику поточного стану кредитно–інвестиційної діяльності банківської системи України;
- діагностувати фінансовий стан АТ КБ «ОТП Банк»;
- оцінити динаміку та структуру кредитно–інвестиційного портфеля «ОТП Банк»;
- оцінити ефективність управління кредитно–інвестиційним портфелем банку;
- дослідити вплив макроекономічних факторів на доходність кредитно–інвестиційного портфелю банку АТ КБ «ОТП Банк»;
- визначити напрями пом'якшення ризиків кредитно–інвестиційного портфелю банку.

Об'єктом дослідження є кредитно–інвестиційний портфель банку.

Предметом дослідження є процес управління кредитно–інвестиційним портфелем банків.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використовувалися загальнонаукові методи наукового дослідження, такі як: систематизація та узагальнення (аналіз підходів щодо визначення поняття «кредитно–інвестиційний портфель», показників оцінки ефективності управління кредитно–інвестиційним портфелем), методи аналізу та синтезу (аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, аналіз ринку та

виділення його тенденцій, аналіз діяльності банку), статистичні методи (аналіз динаміка показників кредитно– інвестиційного портфелю). Метод абстрагування використовували під час формування рекомендацій щодо удосконалення системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю в сучасних умовах. Під час формування таблиць, схем та побудови графіків застосовували графічний метод та метод групування.

Особистий внесок здобувача. Набуло подальшого розвитку визначення понять «кредитно–інвестиційна діяльність банку» та «кредитно– інвестиційний портфель банку». Так, кредитно–інвестиційна діяльність – це сукупність дій банківської установи, спрямованих на розміщення вільних ресурсів з метою отримання максимально можливої доходності в умовах визначеної ризикованості. А «кредитно– інвестиційний портфель банку» – це сукупність об’єктів вкладення банком вільних ресурсів, яка відповідає оптимальному поєднанню між ризиком і доходом.

Дані визначення на відміну від існуючих акцентують увагу на можливості розміщення лише вільних коштів банку і крім того наголошує на обов’язковості враховувати вплив ризикованості.

Особистий внесок автора. Магістерська робота є самостійною науковою працею, а усі викладені результати було отримано автором особисто під керівництвом наукового керівника.

Структура роботи. Дана кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 104 сторінки, в тому числі 34 таблиці, 11 рисунків.

Публікації здобувача за темою кваліфікаційної роботи:

Яковенко І.В. Бойко Д.І. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банків в Україні “Modern engineering and innovative technologies”, Germany, Karlsruhe, Issue №36, December, 2024

Яковенко І.В. Бойко Д.І. Інвестиційна діяльність банків в Україні в період воєнного стану. Матеріали 84-ї студентської науково-технічної конференції УкрДУЗТ (м. Харків, 11 - 12 грудня 2024 р.). Харків, 2024. С. 565-566..

1 Теоретичні основи управління кредитно–інвестиційним портфелем банку

1.1. Економічна сутність кредитно– інвестиційного портфеля банку

Кредитно–інвестиційна діяльність банків в Україні регламентується низкою законодавчих актів, нормативних документів і постанов, що встановлюють правила для банківської діяльності, охоплюючи як надання кредитів, так і здійснення інвестицій.

Серед таких, одним з основних є Закон України «Про банки і банківську діяльність в Україні» від 07.12.2000 № 2121–ІІІ. Даний Закон не визначає поняття кредитно–інвестиційної діяльності банку, проте наводить визначення банківського кредити як об’єкту здійснення даного виду діяльності. Отож, банківський кредит визначається як будь–яке зобов’язання банку надати певну суму грошей, а також будь–яка гарантія чи будь–яке зобов’язання придбати право вимоги боргу або будь–яке продовження строку погашення боргу, яке надане в обмін на зобов’язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов’язання на сплату відсотків та інших зборів з цієї суми [12]. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності вказаний Закон не визначає, тому тут слід звернутися до Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560–ХІІ [13]. Ст. 1 Закону «Про інвестиційну діяльність» визначає поняття інвестицій як усіх видів майнових та немайнових (інтелектуальних) цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та / або досягається соціальний та екологічний ефект [13]. Інвестиційна діяльність, згідно ст. 2 вказаного Закону, – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [13]. Поняття кредитно–інвестиційної діяльності в науковій літературі розглядається переважно розмежовано, іншими словами у своїх дослідженнях науковці надають визначення поняттям «кредитна діяльність», «інвестиційна діяльність». У таблиці 1.1 спробуємо узагальнити дані підходи.

Таблиця 1.1 – Трактування поняття «кредитно–інвестиційна діяльність» вітчизняними вченими

Автор	Визначення
Долінський Л.Б. [5]	кредитно–інвестиційна діяльність – це всі активні операції банківських установ, спрямованих на формування їх кредитно–інвестиційного портфелю з метою отримання відсоткового відсотка.
Заславська О. [7]	кредитно–інвестиційна діяльність – надання грошових коштів на довготерміновій основі на умовах платності, поверненості, строковості з метою реалізації інвестиційних проектів
Подчесова В. та Карась К. [14]	кредитно–інвестиційну діяльність банків визначають як «сукупність обґрунтованих стратегічних дій керівництва і працівників банку з надання банківських ресурсів з метою підвищення ефективності банківської діяльності, платоспроможності та зменшення рівня ризику»
Петик М.І., Батенчук М.–С.Ю. [15]	кредитно–інвестиційна діяльність – це діяльність із надання у короткотермінове або довготермінове користування раніше залучених банком фінансових ресурсів на умовах платності, строковості, поверненості, забезпеченості та цільового використання іншим суб'єктам економіки для забезпечення їхньої поточної діяльності, а також на реалізацію інвестиційних проектів, вкладення коштів у корпоративні права та цінні папери.

Кредитно–інвестиційна діяльність банків в Україні має низку особливостей, що визначають її функціонування в умовах сучасної економіки країни. Одна з основних характеристик цієї діяльності полягає в тому, що банки виконують роль посередників між заощадженнями населення та потребами в інвестиціях та кредитах. Вони акумулюють депозити, які потім використовуються для надання кредитів фізичним та юридичним особам, а також для інвестування в різні активи, такі як цінні папери, нерухомість чи інші фінансові інструменти.

Особливості кредитної діяльності включають те, що банки здійснюють ретельний відбір позичальників, оцінюючи їх фінансову спроможність і ризики за допомогою кредитних рейтингових систем. Важливим аспектом є визначення процентної ставки, яка враховує як вартість залучених ресурсів, так і ризики неповернення кредиту. В умовах економічної нестабільності банки часто стикаються з високими кредитними ризиками, що вимагає запровадження додаткових засобів захисту, таких як застави чи гарантії.

Щодо інвестиційної діяльності, банки в Україні активно інвестують як у внутрішні, так і в міжнародні фінансові інструменти. Вони можуть інвестувати в

державні облігації, корпоративні цінні папери або навіть в інші активи. Проте інвестиційна діяльність пов'язана з високими ризиками, зокрема в умовах змінної економічної ситуації та політичної нестабільності. Тому банки зазвичай застосовують обережний підхід до вибору інвестицій, орієнтуючись на стабільні та надійні інструменти, при цьому дотримуючись норм і вимог регуляторів.

Однією з важливих особливостей є також вплив нормативних актів і регулювання з боку Національного банку України (НБУ), що визначає ліміти на кредитування та інвестиції, а також встановлює вимоги щодо ліквідності, резервів і капіталу банків. Банки змушені адаптувати свою діяльність до змін у регуляторних вимогах, а також до вимог міжнародних стандартів, таких як Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ).

Загалом, кредитно-інвестиційна діяльність банків є важливим елементом фінансової системи, який сприяє економічному розвитку, але одночасно передбачає високі ризики та необхідність ретельного управління фінансовими ресурсами і ризиками.

Передумови кредитно-інвестиційної діяльності банків в Україні включають різноманітні економічні, правові, фінансові та соціальні фактори, які впливають на можливості та ефективність банків у здійсненні цих операцій.

По-перше, важливою передумовою є стабільність та розвиток національної економіки. Економічне зростання, рівень інфляції, стабільність на валютному ринку, а також рівень безробіття мають безпосередній вплив на попит на кредити та інвестиції. Коли економіка стабільна, підприємства та споживачі мають більшу здатність виконувати свої фінансові зобов'язання, що зменшує ризики для банків і створює сприятливі умови для надання кредитів і здійснення інвестицій.

По-друге, ефективність і стабільність банківської системи є необхідною умовою для розвитку кредитно-інвестиційної діяльності. Це включає в себе високий рівень капіталізації банків, достатність резервів для покриття ризиків, а також інноваційні підходи до управління ризиками. Більше того, наявність надійних та ефективних фінансових інструментів і продуктів, таких як облігації, акції, або деривативи, також сприяє активізації інвестиційної діяльності банків.

Не менш важливою є стабільна правова та регуляторна система, що забезпечує передбачуваність і захист інтересів учасників ринку. В Україні наявність законодавчих актів, які регулюють кредитно–інвестиційну діяльність, таких як закони про банки і банківську діяльність, про фінансові послуги та про ринки цінних паперів, дає банкам чіткі правила гри і дозволяє мінімізувати правові ризики.

Соціальні та демографічні чинники також мають вплив на кредитно–інвестиційну діяльність. Зростання доходів населення може підвищити попит на споживчі кредити, тоді як розвиток підприємництва сприяє збільшенню попиту на кредити для бізнесу. Водночас демографічні зміни, наприклад, старіння населення, можуть впливати на кредитну спроможність громадян та змінювати структуру попиту на фінансові послуги.

Крім того, важливою передумовою є рівень фінансової грамотності населення та підприємців. Зростання фінансової обізнаності дозволяє більш ефективно використовувати банківські послуги, розширюючи базу потенційних позичальників та інвесторів.

Загалом, передумови кредитно–інвестиційної діяльності банків включають як макроекономічні фактори, так і фактори на рівні окремих фінансових установ і регулюючих органів. Сприятливе поєднання цих факторів забезпечує стабільне і ефективне функціонування банківської системи, сприяючи розвитку економіки країни.

Слід зазначити, що банки, здійснюючи кредитно–інвестиційну діяльність, виступають своєрідним посередником між вкладниками коштів та об'єктами їх розміщення. Важливим моментом є те, що реалізація кредитно–інвестиційних операцій здійснюється як за рахунок власних, так і запозичених джерел. При цьому, не відбувається розподілу таких операцій за джерелами фінансування і більша частина коштів, які банк розміщує у вигляді кредитів та інвестицій є також власними зобов'язаннями банку перед своїми вкладниками. Враховуючи це, при здійсненні інвестиційно–кредитної діяльності банківською установою граничний рівень допустимого ризику повинен бути меншим за рівень ризику кредитів,

інвестицій чи інших запозичень / вкладень від інших фінансових посередників.

Ще однією характеристикою або особливістю досліджуваного виду діяльності саме банківськими установами є терміни здійснення операцій, які визначаються термінами залучення коштів банком. Так, якщо кошти виробничого чи будь-якого іншого підприємства за своєю суттю є безтерміновими, то кошти, які банк спрямовує на кредитну або інвестиційну діяльність обумовлені термінами, на які вони були отримані банком від своїх вкладників.

Кредитно–інвестиційна діяльність банків виконує кілька важливих функцій, які є ключовими для забезпечення стабільності фінансової системи та розвитку економіки. Ці функції взаємопов'язані і забезпечують ефективне використання фінансових ресурсів на різних рівнях економіки (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2– Функції кредитно–інвестиційної діяльності банків

Функції кредитно–інвестиційної діяльності			
забезпечувальна	мобілізаційна	стимулююча	посередницька
– банк здійснює вкладення капіталу у діяльність позичальника, забезпечуючи, таким чином, його розвиток та підвищення ділової активності;	– акумулює кошти від вкладників та спрямовує їх на конкретні цілі, які на думку, банківської установи, є найбільш ефективними та привабливими;	– полягає у тому, що банківські установи мотивують потенційних позичальників до розвитку своєї діяльності та реалізації нових інвестиційних проєктів, пропонуючи їм вигідні умови фінансування.	– банк, в процесі здійснення кредитно–інвестиційної діяльності, виступає своєрідним посередником між тим, хто має вільні кошти, але не знає, куди їх вкласти, і тим, хто таких коштів немає, проте має ідеї як їх можна ефективно використати.

Здійснюючи кредитно–інвестиційну діяльність варто дотримуватися певних принципів, серед яких можна назвати:

- системності – даний принцип передбачає те, що процес формування моделей кредитно–інвестиційної діяльності повинен враховувати взаємодію всіх елементів системи, а саме: мету, завдання, ресурси, інструменти, ризики, потенційні результати;

- ефективності – передбачає прийняття, запровадження та реалізацію найбільш привабливих та ефективних кредитно–інвестиційних проєктів;

- узгодженості – передбачає узгодження мети кредитно–інвестиційної діяльності із загальними цілями розвитку банківської установи та їх впливом на

банківську систему загалом;

- пріоритетності – вибір першочерговості напрямів здійснення кредитно–інвестиційних операцій за критерієм економічної або соціальної ефективності;
- рівності – передбачає забезпечення рівних умов усіх учасників кредитно–інвестиційного процесу;
- доступності – створення можливостей для кредитування та фінансування інвестиційних проєктів усіх потенційних позичальників на рівних умовах та забезпечення гарантій та захисту їх інтересів, виходячи із договірних умов;
- конкурентності – дотримання політики здорової конкуренції при здійсненні кредитно–інвестиційних операцій.

На здійснення кредитно–інвестиційної діяльності банків впливають ряд факторів, серед яких традиційно виділяють внутрішні та зовнішні.

До найважливіших зовнішніх факторів впливу відносять:

- макроекономічні (рівень ВВП, стабільність національної валюти, показники інфляції, платоспроможність та доходи населення);
- геополітичні (політична ситуація в країні, воєнний стан, соціальна напруженість тощо);
- показники стану банківської системи держави та її розвиток;
- стан та розвиток фондового ринку;
- інвестиційний клімат.

Внутрішні фактори визначаються політикою та діяльністю самого банку і серед них визначаємо:

- довіра до банківської установи, її репутація;
- стратегія розвитку банківської установи;
- ресурсний потенціал;
- регіональні особливості;
- рівень ліквідності та надійності банку.
- інші.

Проаналізувавши, дослідження вчених щодо сутності інвестиційної та кредитної діяльності банків, ми дійшли висновку, що кредитно–інвестиційна

діяльність – це сукупність дій банківської установи, спрямованих на розміщення вільних ресурсів з метою отримання максимально можливої доходності в умовах визначеної ризикованості.

Проведемо дослідження такого поняття як «кредитний портфель».

Кредитний портфель банку має велике значення як для самого банку, так і для економіки в цілому. По–перше, він є основним джерелом доходу, оскільки надання кредитів приносить банку процентний дохід, що є головним елементом його фінансової стабільності. Чим більше і різноманітніше кредитне портфоліо, тим більше можливостей для отримання стабільних доходів.

Однак кредитний портфель безпосередньо впливає на фінансову стабільність банку. Якщо в ньому накопичуються непогашені або проблемні кредити, це може призвести до значних фінансових втрат. Тому важливим аспектом є його якість. Кредитний портфель дозволяє банку диверсифікувати ризики, розподіляючи кредити між різними позичальниками, галузями та валютами, що зменшує ймовірність великих втрат. Хороше управління кредитним портфелем допомагає знижувати кредитні ризики, сприяючи стабільності банку.

Крім того, кредитний портфель має важливу роль у підтримці ліквідності банку. Якщо більша частина кредитів є проблемною або непогашеною, це може призвести до труднощів із виконанням зобов'язань банку перед клієнтами чи іншими фінансовими установами. З іншого боку, добре збалансований портфель сприяє підтриманню належної ліквідності, що дозволяє банку вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Кредитний портфель також є важливим інструментом для оцінки діяльності банку. Регулятори, інвестори та аналітики звертають увагу на його структуру та рівень ризиків. Зокрема, вимоги регуляторів щодо якості кредитів і резервів під можливі збитки дозволяють забезпечити фінансову стабільність не тільки банку, але й фінансової системи в цілому.

Отже, кредитний портфель банку — це не тільки інструмент для отримання доходу, але й важливий елемент управління фінансовими ризиками, забезпечення

ліквідності та дотримання регуляторних вимог. Усі ці аспекти підкреслюють його важливість для стабільної і ефективної роботи банківської установи.

В таблиці 1.3 узагальнено підходи до визначення поняття «кредитний портфель».

Таблиця 1.3 – Підходи до визначення поняття «кредитний портфель»

Автор	Визначення
Степаненко К.Р. [16]	Кредитний портфель – це інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку, ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з урахуванням вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду
Виноградня В.М. [17]	Кредитний портфель банку є сукупністю всіх кредитів, наданих за певний період часу
Серік Ю. В. [18]	Кредитний портфель – це сукупність усіх позик наданих банком з метою отримання доходу
Затворницький К. С. [19]	Кредитний портфель є основною частиною активів будь-якого банку, забезпечуючи потрібну для функціонування установи прибутковість.
Єрмоленко К. В., Свечкіна А. Л. [20]	Кредитний портфель – це сукупність кредитів наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків
Демчук Н.І. [21]	Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку.

На основі аналізу визначень, можна стверджувати, що, в цілому, визначення є подібними і відрізняються лише ступенем деталізації. Відповідно, можемо визначити кредитний портфель банку як сукупність наданих кредитів з метою отримання чистого відсоткового доходу за умови прийнятного рівня ризику.

Щодо визначення у науковій літературі поняття «інвестиційний портфель банку», то слід зазначити, то його зміст розкривається у дуже вузькому значенні як портфель лише цінних паперів, та у більш широкому як сукупність реальних та фінансових інвестицій.

Таблиця 1.4 – Підходи до визначення поняття «інвестиційний портфель»

Автор	Визначення
О. Д. Вовчак та Н. М. Руцишин [26]	визначають інвестиційний портфель як сукупність здійснених банком інвестицій з метою одержання прибутку та диверсифікації ризиків
О. М. Мусієнко [27]	інвестиційний портфель є набором фінансових інструментів, сформованих з розрахунку на досягнення поставленої мети щодо збалансованості рівня прибутку, ризику та ліквідності, а також, виходячи з наявної ресурсної бази банку.
О. В. Озерчук [28]	інвестиційний портфель банку – «сукупність об'єктів фінансового та реального інвестування, що формується відповідно до попередньо розробленої інвестиційної стратегії, залежно від інвестиційних цілей розвитку банківської установи».
Л. Г. Кльоба [29]	інвестиційний портфель банку – «сукупність грошових вкладень банку на відносно тривалий період часу в цінні папери, статутні фонди інших підприємств, нерухомість та інші об'єкти інвестування, ринкова вартість яких здатна генерувати дохід».

Таким чином, на основі проведеного дослідження підходів до розкриття змісту кредитно–інвестиційної діяльності, кредитного та інвестиційного портфелю, можемо запропонувати визначення для розкриття змісту інтегрованої категорії «кредитно– інвестиційний портфель банку» як сукупність об'єктів вкладення банком вільних ресурсів, що відповідає оптимальному поєднанню між ризиком і доходом.

1.2 Система управління кредитно–інвестиційним портфелем банку

Управління кредитно–інвестиційним портфелем банку в умовах війни є надзвичайно складним і вимагає адаптації до нових викликів, які виникають через економічну нестабільність, непередбачуваність ситуації та зміни в політичному середовищі. Війна створює серйозні ризики для банківської діяльності, і ефективне управління кредитно–інвестиційним портфелем стає критично важливим для забезпечення стабільності банку. Ось деякі ключові аспекти, що визначають систему управління кредитно–інвестиційним портфелем банку в умовах війни:

По–перше, важливо переглянути стратегію ризик–менеджменту, оскільки в умовах війни збільшуються всі види фінансових ризиків. Кредитні ризики зростають через можливість непогашення кредитів позичальниками, зокрема через зниження платоспроможності, втрату робочих місць, руйнування підприємств або відсутність економічної активності в окремих регіонах. В умовах нестабільності банкам потрібно чітко оцінювати ризики і своєчасно коригувати стратегію кредитування.

Для зменшення цих ризиків банки можуть посилити моніторинг своїх позичальників, особливо в секторах, які найбільше постраждали від війни. Створення спеціальних резервів на покриття можливих збитків від кредитних втрат також стає важливим кроком для забезпечення фінансової стійкості банку.

По–друге, в умовах війни критично важливою є диверсифікація кредитного портфеля. Банк має уникати концентрації кредитів в одних секторах економіки чи в певних регіонах, які можуть бути найбільше уражені військовими діями. Структура портфеля повинна враховувати різні види ризиків, таких як галузеві, валютні та регіональні ризики. Це дозволить банку зменшити ймовірність значних збитків у разі економічних потрясінь в окремих секторах.

Третім важливим аспектом є адаптація інвестиційної діяльності банку до умов війни. Інвестиційні стратегії повинні бути максимально обережними, з урахуванням ризиків, що зростають через військові дії. Портфель інвестицій банку повинен бути диверсифікованим і включати низькоризикові інструменти, такі як державні облігації або інші інструменти з гарантованою прибутковістю. Інвестиції в більш ризиковані активи, такі як акції або корпоративні цінні папери, мають бути обмежені, оскільки в умовах війни їхня вартість може сильно коливатися.

Важливим є також посилення роботи з резервами. Оскільки війна може спричинити швидкі зміни в економічному середовищі, банки повинні мати достатньо запасів ліквідності для того, щоб у разі необхідності оперативно покрити свої фінансові зобов'язання. Урахування ймовірних непередбачених витрат та змін у попиті на фінансові послуги потребує гнучкості та готовності швидко реагувати.

Ще однією важливою складовою є комунікація з клієнтами. В умовах війни банкам потрібно надавати консультації своїм позичальникам щодо можливості реструктуризації кредитів або інших умов допомоги, щоб зберегти платоспроможність своїх клієнтів. Реструктуризація боргів може включати перенесення термінів погашення, зменшення відсоткових ставок або надання відстрочок для окремих категорій позичальників.

Останнім важливим аспектом є дотримання регуляторних вимог. У періоди криз, таких як війна, центральний банк може коригувати правила роботи фінансових установ, запроваджувати програми підтримки банківської системи або вимагати створення додаткових резервів. Банки повинні швидко адаптувати свої стратегії до змін у регулюванні, забезпечуючи відповідність новим вимогам.

Отже, система управління кредитно–інвестиційним портфелем банку в умовах війни повинна бути максимально гнучкою, з акцентом на управління ризиками, диверсифікацію портфеля, управління ліквідністю та підтримку клієнтів. Це дозволить банку зберегти стабільність і здатність реагувати на непередбачувані економічні та фінансові зміни (рисунок 1.1).

Слід сказати, що система управління кредитно–інвестиційною діяльністю банків спрямована на збільшення обсягів наданих кредитів, активізацію інвестиційної діяльності, в тому числі зростання обсягів інвестицій в цінні папери, а відтак, на збільшення прибутковості та рентабельності операцій банківських установ, їх вартості та задоволення інтересів самих власників банків.

Коли банк ефективно управляє своїми кредитами, забезпечує їхню диверсифікацію та мінімізує кредитні ризики, це сприяє зниженню ймовірності фінансових втрат. В результаті збільшується стабільність і прибутковість банку, що, у свою чергу, позитивно впливає на його вартість. Інвестори готові платити більше за акції чи інші цінні папери банку, що має добре збалансовану та низькоризикову кредитну діяльність.

Рисунок 1.1 – Модель системи управління кредитно–інвестиційним портфелем банку

Ризик–менеджмент. Ефективне управління ризиками, пов'язаними з кредитно–інвестиційною діяльністю, є важливим фактором для підтримки стабільної вартості банку. Коли банк має сильну систему моніторингу ризиків, здатен оперативно реагувати на зміни економічної ситуації та коригувати свою діяльність, це дозволяє знижувати ймовірність великих фінансових втрат. В результаті цього зростає впевненість інвесторів у здатності банку витримувати економічні кризи та досягати сталого зростання, що підвищує його вартість на ринку.

Прибутковість інвестицій. Ключовим аспектом управління інвестиційною діяльністю банку є вибір інструментів, які забезпечують стабільний і високий дохід. Коли банк ефективно вкладає кошти в різноманітні інструменти (акції, облігації, державні цінні папери, інвестиційні проекти), що приносять доходи з мінімальним рівнем ризику, це сприяє зростанню вартості його активів. Збільшення вартості активів безпосередньо позначається на підвищенні ринкової вартості банку, оскільки інвестори прагнуть вкладати в активи, які можуть приносити стабільні та високі прибутки.

Ліквідність і капіталізація. Банки, які мають добре структуровану і диверсифіковану систему управління кредитно–інвестиційною діяльністю, здатні зберігати високу ліквідність навіть у умовах нестабільності на фінансових ринках. Ліквідність забезпечує можливість банку швидко реагувати на вимоги клієнтів і регуляторів, а також підтримує його фінансову стабільність.

Репутація банку. Коли банк успішно управляє своїми кредитно–інвестиційними операціями, підтримує високу якість активів і мінімізує кількість проблемних кредитів, це сприяє поліпшенню його репутації. Хороша репутація, у свою чергу, приваблює нових клієнтів та інвесторів, що створює потенціал для зростання вартості банку на фінансових ринках.

Залучення фінансування. Ефективна кредитно–інвестиційна діяльність дозволяє банку залучати дешевше фінансування як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку капіталу. Коли банк має добре структуровану кредитно–інвестиційну політику, що забезпечує високий рівень доходності з мінімальними ризиками, це дозволяє йому мати більш вигідні умови для залучення кредитів або емісії цінних паперів. Це знижує вартість капіталу і сприяє підвищенню його ринкової вартості.

Таким чином, ефективне управління кредитно–інвестиційною діяльністю є ключовим фактором для збільшення вартості банку. Вона дозволяє знижувати ризики, підвищувати прибутковість, підтримувати ліквідність і капіталізацію, що в сукупності забезпечує стабільне зростання вартості банку на фінансовому ринку [30].

Із сказаного вище випливає, що ключовим при побудові та удосконаленні системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю є її спрямованість на зростання прибутковості та рентабельності банку. Оскільки, саме доходи від такого виду операцій займають більшу частину усіх доходів банку, вважається, що доцільним є вивчення взаємозв'язку між основними елементами системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю банку та зростанням вартості банківської установи (рисунок 1.2).

Рисунок 1.2 – Взаємозв'язок системи управління кредитно–інвестиційним портфелем із збільшення його вартості банку

Наведений рисунок вказує на те, що зростання вартості банківської установи залежить від самої якості управління нею.

Так, зростання вартості банківської установи безпосередньо залежить від якості її управління, включаючи управління кредитно–інвестиційною діяльністю. Ефективне управління банком сприяє покращенню його фінансових показників, зниженню ризиків та підвищенню довіри з боку клієнтів і інвесторів, що в результаті збільшує його ринкову вартість.

Якщо банківська установа має якісну систему управління, то вона здатна оптимізувати використання своїх активів і ресурсів, знижувати операційні витрати, підвищувати прибутковість і підтримувати ліквідність. Всі ці аспекти

створюють основу для стабільного розвитку та залучення додаткових інвестицій, що безпосередньо впливає на вартість банку.

Крім того, банківська установа, яка активно інвестує в модернізацію своїх систем управління та технологічну інфраструктуру, здатна підвищити ефективність своїх операцій, зменшити витрати і тим самим збільшити свою ринкову вартість. Це також сприяє покращенню взаємодії з клієнтами, оптимізації кредитно–інвестиційних стратегій і підвищенню прибутковості.

В цілому, чим більш ефективно здійснюється управління банком, тим більшою є ймовірність його стабільного зростання, підвищення вартості та поліпшення фінансових результатів.

1.3 Методичні підходи до оцінки стану та ефективності кредитно–інвестиційного портфелю банку

Аналіз формування та управління кредитно–інвестиційним портфелем банку можна розподілити на три складові: статистичну оцінку як основу отримання інформації про закономірність і тенденції розвитку кредитно–інвестиційної діяльності банку, фінансову оцінку як джерело формування вартісних показників кредитної та інвестиційної діяльності банку, управлінську оцінку як засіб визначення показників для регулювання кредитної та інвестиційної діяльності.

Універсальної методики аналізу формування та управління кредитно–інвестиційним портфелем банку наразі не існує. Але науковці пропонують низку показників, за якими, на їхню думку, варто проводити аналіз кредитно–інвестиційного портфелю банку (таблиця. 1.5).

Таблиця 1.5– Основні показники кредитно–інвестиційного портфелю банку

Основні показники кредитно–інвестиційного портфелю банку	
кредитний портфель	інвестиційний портфель
Показники середнього залишку кредитів Показники швидкості обороту кредитів Показник покриття кредитного портфеля регулятивним капіталом Показник покриття резервами кредитного портфеля Частка проблемних кредитів Показник достатності резервів на покриття кредитного ризику Дохідність кредитного портфеля Частка процентних доходів у загальній сумі доходів Співвідношення процентних доходів та витрат Чиста процентна маржа	Середня сума інвестицій до середньої суми активів Швидкість повернення інвестиційних вкладень Коефіцієнт співвідношення вкладень у боргові цінні папери до пайових цінних паперів Коефіцієнт доходності інвестицій у цінні папери Чистий приведений дохід від реальних інвестицій Індекс рентабельності інвестицій Термін окупності інвестицій

Так, наприклад, для оцінки оборотності кредитного портфелю використовується два показники – показник середнього залишку кредитів та показник несвоєчасно повернутих кредитів. Рівень оборотності кредитного портфелю вимірюється іншими двома показниками – показником швидкості обороту кредитів та показником часу обороту кредитного портфелю.

Аналіз кредитно–інвестиційного портфелю банків проводиться за такими основними характеристиками:

- обсяг та структура кредитно–інвестиційного портфеля;
- активи й зобов’язання (в тому числі чисті активи й зобов’язання);
- обсяг і структура депозитів фізичних та юридичних осіб;
- капітал;
- фінансовий результат банків [33].

Для оцінювання якості кредитного портфеля з погляду кредитного ризику застосовуються такі показники: коефіцієнт покриття класифікованих позик; питома вага зважених класифікованих позик; коефіцієнт питомої ваги проблемних позик; коефіцієнт питомої ваги збиткових позик.

Для визначення типу кредитної стратегії використовують показник

кредитної активності, який показує частку кредитних вкладень у загальних активах банку.

Слід зазначити, що дохідність кредитних операцій характеризується як абсолютними, так і відносними показниками, а узагальнюючим індикатором є рівень дохідності кредитного портфеля, розрахований як відношення суми процентних доходів до обсягу наданих кредитів. Тобто коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем показує величину додаткових доходів, які одержить банк понад рівень облікової ставки НБУ, у розрахунку на одиницю взятого ним кредитного ризику.

На основі сукупності показників, що характеризують кредитний портфель дослідники будують інтегральні показники. Так Т.М. Болгар [34] пропонує інтегральний показник для оцінки якості кредитного портфелю банку, який розраховується за формулою 1.1:

$$CPQ = \sum_{i=1}^n I_i(1 - w_i) \quad (1.1)$$

де CPQ – інтегральний показник якості кредитного портфеля банку;

I_i – загальний рівень якості за i -м позичальником;

W_i – коригуючий коефіцієнт, що розраховується на базі показника DPD відповідно до моделі « DPD credit ranging».

Інтегральний показник якості кредитного портфеля банку може приймати значення від 0 до 100% (таблиця 1.6).

Таблиця 1.6 – Інтерпретація оцінки якості кредитного портфелю на основі значення інтегрального показника CPQ

Значення показника	Характеристика якості кредитного портфелю
понад 80%	дуже висока
61–80%	висока
41–60%	помірна
21–40%	низька
менше 20%	дуже низька

Також слід звернути увагу на показники, що встановлюються

регулятором щодо кредитно–інвестиційного портфелю банку (таблиця 1.7). Недотримання цих показників може мати наслідки для банку з боку регулятора – Національного банку України [35].

Таблиця 1.7 – Нормативні показники щодо кредитно–інвестиційного портфелю банку

Показник	Нормативне значення
H11 – норматив інвестування в цінні папери за кожною установою	Не більше 15%
H12 – норматив загальної суми інвестування	Не більше 60%
H7 – норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	Не більше 25%
H8 – норматив великих кредитних ризиків	Не більше 8–ми кратного розміру регулятивного капіталу
H9 – норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов’язаними з банком особами	Не більше 5%

Якою б не була система управління, вона повинна бути спрямована на забезпечення ефективності, адже саме вона є основним критерієм в процесі оцінки будь якої діяльності, в тому числі і кредитно–інвестиційної. В загальноприйнятому розумінні ефективність визначається як відношення доходу та витрат. Проте, в контексті кредитно–інвестиційної діяльності доцільно порівнювати дохідність з рівнем ризику. Чим вища ефективність, тим нижчим є рівень ризику.

Якщо показники прибутковості є високими, банківські установи мають можливість здійснювати його реінвестування, тим самим створювати потенціал для реалізації кредитно–інвестиційних операцій.

Зрозуміло, що ефективність кредитно–інвестиційної діяльності є основою прибутковості та стійкості, та можливістю для нарощення конкурентних переваг банку. Постає питання оцінки рівня ефективності кредитно–інвестиційної діяльності. Для таких цілей використовують ряд статистичних та економіко–математичних методів, які передбачають оцінку різного роду показників, що характеризують основні аспекти кредитно–інвестиційної діяльності.

Серед показників оцінки ефективності, повинні бути ті, які характеризують дохідність кредитно–інвестиційних операцій, рентабельність, прибутковість та дохідність активів. Найбільш вдалимими вважаємо показники, запропоновані Парасій–Вергуненко І.М. (таблиця 1.8) [36].

Таблиця 1.8 – Показники оцінки ефективності кредитно–інвестиційних операцій банків

Група показників	Назва показника	Позначення
дохідність кредитно–інвестиційних операцій	дохідність кредитних вкладень	$K_{дкв}$
	частка доходів від операцій з цінними паперами в доходах банку	$\mathcal{C}_{дцп}$
	частка доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів банку	$\mathcal{C}_{дкр}$
	коефіцієнт дохідності операцій із цінними паперами	$K_{дцп}$
рентабельність	відношення процентних доходів від кредитних операцій до процентних витрат на залучення ресурсів	P_2
прибутковість	коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	$K_{пко}$
	коефіцієнт прибутковості цінних паперів	$K_{пцп}$
дохідність активів	дохідність активів унаслідок кредитних операцій	$K_{дак}$
	дохідність активів унаслідок операцій з цінними паперами	$K_{дац}$

Для підвищення об’єктивності системи оцінки ефективності Шльончак В.В. пропонує доповнити вказану у табл. 1.6 систему показників такими [37]:

- загальна прибутковість кредитно–інвестиційних операцій банку ($K_{зп}$), який розраховується як співвідношення загальної суми прибутку від здійснення кредитно–інвестиційних операцій та суми кредитних вкладень і вкладень в цінні папери;
- коефіцієнт системної прибутковості кредитно–інвестиційної діяльності ($K_{пкід}$), який визначають як відсоток від загального рівня ефективності банківської системи згенерований банком;
- коефіцієнт співвідношення рівня прибутковості цінних паперів до рівня прибутковості кредитних операцій;
- коефіцієнт покриття ($K_{покр}$), який характеризує коефіцієнт покриття

кредитно–інвестиційного портфеля власним капіталом і вказує на рівень кредитно–інвестиційного ризику, який банк може генерувати щодо системи в цілому.

Після визначення основних критеріїв та показників, які беруться для оцінки ефективності, є можливість визначення інтегрального показника ефективності за загальноприйнятою методикою:

$$W_{ij} = \sum_{j=1}^n k_j \times U_{ij}, \quad (1.2)$$

де, U_{ij} – приведенне до порівняного вигляду значення j -го показника i -го інвестиційного проекту;

k_j – ваговий коефіцієнт j -того показника;

n – кількість показників.

Така інтегральна оцінка ефективності дасть можливість включити до неї будь які показники (як стимулятори, так і дестимулятори), з різними критеріями оптимізації та привести їх до єдиного вимірника та надати їм комплексної характеристики.

Висновки до першого розділу

Кредитно–інвестиційна діяльність банків в Україні регламентується низкою законодавчих актів, нормативних документів і постанов, що встановлюють правила для банківської діяльності, охоплюючи як надання кредитів, так і здійснення інвестицій.

На основі аналізу ряду наукових досліджень, нами визначено, що кредитно–інвестиційна діяльність – це сукупність дій банківської установи, спрямованих на розміщення вільних ресурсів з метою отримання максимально можливої доходності в умовах визначеної ризикованості. А «кредитно–інвестиційний портфель банку» – це сукупність об’єктів вкладення банком вільних ресурсів, яка відповідає оптимальному поєднанню між ризиком і доходом. Дані визначення на

відміну від існуючих акцентують увагу на можливості розміщення лише вільних коштів банку і крім того наголошує на обов'язковості враховувати вплив ризикованості.

Кредитно–інвестиційна діяльність банків є важливим елементом фінансової системи, який сприяє економічному розвитку, але одночасно передбачає високі ризики та необхідність ретельного управління фінансовими ресурсами і ризиками.

Передумови кредитно–інвестиційної діяльності банків в Україні включають різноманітні економічні, правові, фінансові та соціальні фактори, які впливають на можливості та ефективність банків у здійсненні цих операцій.

Серед функцій, які покликані виконувати кредитно–інвестиційна діяльність банків визначаємо: забезпечувальну, мобілізаційну, стимулюючу та посередницьку.

ключовим при побудові та удосконаленні системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю є її спрямованість на зростання прибутковості та рентабельності банку. Оскільки, саме доходи від такого виду операцій займають більшу частину усіх доходів банку, вважається, що доцільним є вивчення взаємозв'язку між основними елементами системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю банку та зростанням вартості банківської установи.

Якою б не була система управління, вона повинна бути спрямована на забезпечення ефективності, адже саме вона є основним критерієм в процесі оцінки будь якої діяльності, в тому числі і кредитно–інвестиційної. В загальноприйнятому розумінні ефективність визначається як відношення доходу та витрат. Проте, в контексті кредитно–інвестиційної діяльності доцільно порівнювати дохідність з рівнем ризику. Чим вища ефективність, тим нижчим є рівень ризику.

2 Аналіз кредитно–інвестиційної діяльності комерційних банків та ефективності інвестиційно–кредитного портфелю АТ КБ «ОТП Банк»

2.1 Тенденції та особливості кредитно–інвестиційної діяльності банків України на сучасному етапі розвитку економіки

Війна в Україні значно ускладнила економічну ситуацію в Україні, загострила поглиблення економічної кризи, зростання дефіциту державного бюджету, скорочення ділової активності суб'єктів господарювання. Банківська система України загалом стійко відповіла не лише на перші воєнні виклики, а й зберегла керованість та безперебійність платежів та втрималась на значно довшій дистанції. Банкам вдалося зберегти приплив коштів домогосподарств на рахунки й адаптувати операційні процеси до осінньо–зимових ракетних обстрілів і блекаутів.

Дослідження розвитку банківської системи України в 2021–2023 роках показало низхідну траєкторію її розвитку, що характеризується скороченням загальної чисельності банків (з 71 до 63, або на 10 одиниць (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості діючих в Україні банків у 2021–2023 роках

Показники	2021	2022	2023	Абс. відхилення, (+,-)	Темп приросту/ зменшення, %
				2023/2020	2023/2020
кількість діючих банків, одиниць	71	67	63	–8	–11,27
з них: з іноземним капіталом	33	30	27	–6	–18,18
зокрема зі 100% іноземним капіталом	23	22	19	–4	–17,39

У 2022 році було прийнято рішення вивести з банківського ринку України усі банки з російським капіталом, тому кількість діючих банків з іноземним капіталом зменшилася на 3 установи та склала 30 банків. В умовах воєнного стану банки вимушено скоротили кожне п'яте відділення. Найбільші скорочення кількості відділень та персоналу банківської системи відбулись у Харківській і Донецькій областях, у Києві.

На основі аналізу показників кількості діючих банків в Україні за періоди 2021- 2023 років можна зробити кілька важливих висновків.

По–перше, за період з 01.01.2022 по 01.01.2024 спостерігається зменшення загальної кількості діючих банків в Україні з 71 до 63 одиниць. Це відображає тенденцію до концентрації банківського сектору, де кількість банків зменшується на 8 одиниць, що становить 11,27%.

По–друге, кількість банків з іноземним капіталом також зменшилась з 33 до 27 одиниць, що є зниженням на 18,18%. Це може бути наслідком різних факторів, зокрема економічної нестабільності, змін у законодавстві або стратегічних рішень міжнародних інвесторів, що впливає на їх участь у банківському секторі України.

Особливо важливим є зменшення кількості банків зі 100% іноземним капіталом. Такі банки зменшились з 23 до 19 одиниць, що є відхиленням на 17,39%. Це може свідчити про скорочення активності іноземних інвесторів в Україні або зміни у політиці іноземного капіталу на фоні економічних викликів, зокрема через війну та глобальну економічну нестабільність.

Отже, загальна тенденція до скорочення кількості банків, зокрема з іноземним капіталом, може вказувати на певну консолідацію банківського сектору України в умовах економічної нестабільності, а також на відхід деяких іноземних інвесторів через складні умови ведення бізнесу.

Основні показники діяльності банківського сектора України в 2021 р. порівняно із 2020 р. продемонстрували зростання, зокрема активи банків, обсяг капіталу та зобов'язань збільшились (таблиця 2.2). Війна внесла свої корективи в діяльність банківського сектору і негативно вплинула на рівень капіталу та кредитного портфеля банківської системи. Попри це їй вдалося зберегти тенденцію нарощення активів та зобов'язань.

Аналіз показників економічної діяльності за 2021–2023 роки дозволяє зробити кілька важливих висновків.

Номінальний ВВП у 2023 році зріс на 19,75%, порівняно з 2021 роком, збільшившись на 1078,2 млн грн. Це свідчить про відновлення економіки після

економічних потрясінь, ймовірно, через певне покращення в різних секторах економіки.

Таблиця 2.2 – Динаміка фінансових показників стану банківської системи України за 2021–2023 роки

Назва показника	Рік			Абс. відхилення, (+,–)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
номінальний ВВП	5459,6	5191	6537,8	1078,2	19,75
активи	2053,2	2353,9	2942,8	889,6	43,33
кредитний портфель	1065,3	1036,2	1024,9	–40,4	–3,79
капітал	225,5	218,1	296,8	71,3	31,62
зобов'язання	1797,7	2135,9	2646	848,3	47,19
рентабельність активів, %	4,09	1,08	2,94	–1,15	–28,12
рентабельність капіталу, %	35,08	10,06	29,16	–5,92	–16,88
частка активів у ВВП, %	37,6	45,3	45	7,4	19,68

Активи зросли на 43,33%, що є значним приростом, збільшившись на 889,6 млн грн. Це свідчить про позитивну динаміку у фінансовому секторі, що може бути наслідком як загального економічного зростання, так і збільшення фінансових інвестицій.

Кредитний портфель зменшився на 3,79%, скоротившись на 40,4 млн грн. Це може свідчити про зниження активності у кредитуванні, ймовірно, через економічну невизначеність, високі ризики або зростання процентних ставок.

Капітал зріс на 31,62%, збільшившись на 71,3 млн грн, що свідчить про зміцнення фінансової стабільності банківського сектору, зокрема через залучення додаткового капіталу чи покращення фінансових результатів.

Зобов'язання зросли на 47,19%, збільшившись на 848,3 млн грн, що є значним приростом. Це може свідчити про зростання боргових зобов'язань, що може бути результатом зростання запитів на кредити чи збільшення обсягів фінансування з боку зовнішніх чи внутрішніх джерел.

Рентабельність активів знизилася на 28,12%, що є значним падінням порівняно з 2021 роком. Це вказує на погіршення ефективності використання

активів, що може бути наслідком низької прибутковості на фоні економічних викликів.

Рентабельність капіталу також знизилася на 16,88%, що відображає зменшення здатності генерувати прибуток від інвестованого капіталу.

Частка активів у ВВП зростає на 19,68%, що свідчить про збільшення значення фінансового сектору в економіці, а також може вказувати на активізацію банківських операцій в умовах зростаючої економіки.

Загалом, економічні показники свідчать про певне економічне зростання та стабільність, хоча зменшення рентабельності активів та капіталу вказує на деякі проблеми в ефективності використання ресурсів і викликає занепокоєння щодо довгострокової стабільності фінансових результатів.

Порівнюючи довоєнний період функціонування банківської системи України, можна відмітити, що в 2021 р. платоспроможні банки отримали 77,5 млрд грн чистого прибутку, що майже вдвічі більше за показник 2020 р. (41,3 млрд грн) (рисунок 2.1). Тобто вітчизняна банківська система до 2022 р. працювала ефективно і сприяла стабілізації національної економіки. Однак вже в I півріччі 2022 р. через початок війни, вітчизняні банки отримали від’ємний фінансовий результат розміром 4,6 млрд грн. У II кварталі 2022 р. чистий збиток банківського сектору України сягнув майже 4,5 млрд грн.

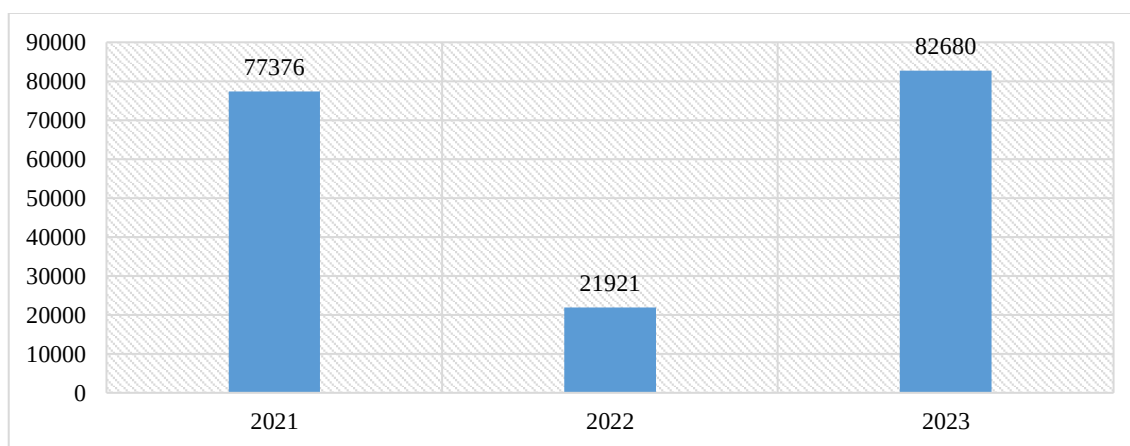

Рисунок 2.1 – Динаміка чистого прибутку банківської системи України в 2021–2023 роках, млн грн

«Динаміка та сучасний стан показників української банківської системи демонструє, що за останні роки банківський сектор України пройшов складний

шлях реформ та змін, що дозволило збільшити свою стійкість та ефективність» [38]. Серед основних тенденцій розвитку вітчизняної банківської системи в період 2021–2023 роках можна виділити: скорочення кількості банківських установ, зокрема банків із іноземним капіталом та кількості їх структурних підрозділів; посилення недовіри клієнтів до діяльності банків; адаптація банківських установ до умов роботи у воєнний період; позитивна динаміка активів банківської системи України; незначне зменшення кредитного портфеля; зростання непрацюючих кредитів, після тривалого спаду; певне відновлення банківської системи, на що вказує рентабельність активів та капіталу; тенденція до збільшення пасивів банків (зокрема їх зобов'язань). В умовах воєнного стану національна банківська система продовжує працювати, відновлювати роботу відділень у звільнених регіонах України й активно вдосконалюватись аби мати можливість протидіяти викликам та загрозам сьогодення.

Здійснюючи кредитно–інвестиційну діяльність банки виступають своєрідним посередником між тими, хто має вільні фінансові ресурси та бажає їх акумулювати, та тими, хто реалізовує інвестиційні проєкти та потребує їх фінансування. Таким чином, банківська установа виконує посередницьку та розподільчу функцію, перерозподіляючи відповідні фінансові ресурси між різними сферами та галузями національної економіки.

Практично весь аналіз кредитно–інвестиційної діяльності ґрунтується на оцінці кредитно–інвестиційного портфеля, обсяг якого визначається сукупністю усіх кредитів, позик, які надані банками та придбаними ними цінними паперами.

У таблиці 2.3 наведено рівень основних показників кредитно–інвестиційного портфеля за 2020–2023 роки.

Аналіз фінансових показників за періоди 2021–2023 років дозволяє зробити кілька важливих висновків.

Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції зросли на 70,27% в порівнянні з 2021 роком, збільшившись на 605 228 тис. грн. Це свідчить про активізацію інвестиційної діяльності банку, зокрема в цінні папери, що може бути

реакцією на економічну ситуацію та намагання знизити ризики через диверсифікацію активів.

Таблиця 2.3 – Рівень кредитно–інвестиційного портфеля банків України протягом 2021 – 2023 років, млн. грн.

Показники	Рік			Абс. відхилення (+,–)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	861 246	1 075 304	1466474	605 228	70,27
кредити надані клієнтам, у т.ч.:	1 149 567	1 133 563	1024678	–124 889	–10,86
– кредити корпоративному сектору	866 239	884 503	783739	–82 500	–9,52
– кредити фізичним особам	256 291	224 260	222590	–33 701	–13,15
кредити, що надані органам державної влади	27 037	24 800	18349	–8 688	–32,13
обсяг кредитно–інвестиційного портфеля	2 010 813	2 208 867	2491152	480 339	23,89

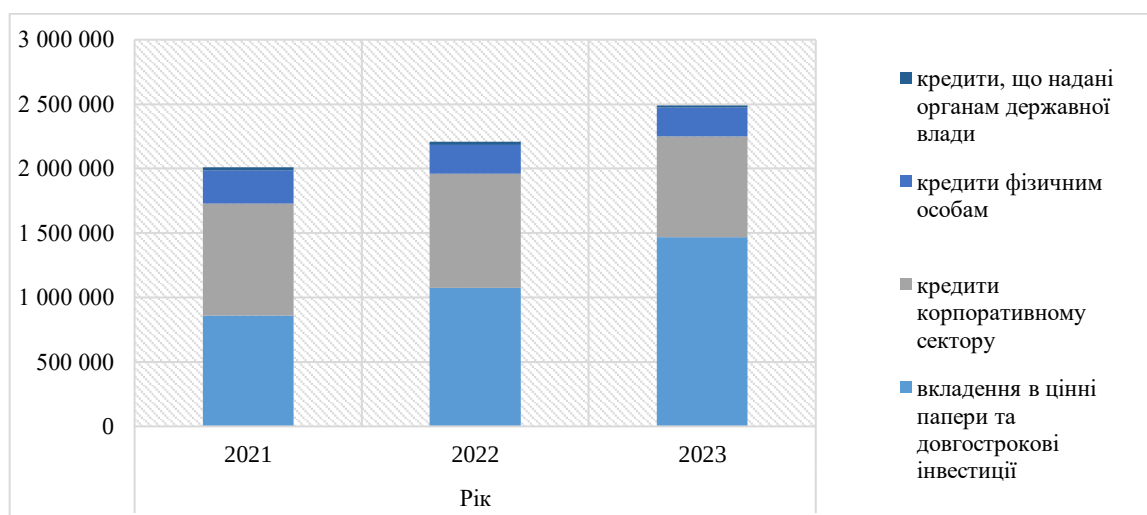

Рисунок 2.2 – Рівень кредитно–інвестиційного портфеля банків України протягом 2021– 2023 років, млн. грн.

Кредити, надані клієнтам, зменшилися на 10,86% або 124 889 тис. грн. Це вказує на скорочення обсягів кредитування, що може бути наслідком як високих ризиків, так і обмеженого попиту на кредити в умовах економічної нестабільності.

Кредити корпоративному сектору скоротилися на 9,52%, що відображає зменшення кредитування підприємств, ймовірно, через економічні труднощі, зростання процентних ставок або зниження попиту на кредити з боку бізнесу.

Кредити фізичним особам також знизилися на 13,15%, що може свідчити про зменшення кредитної активності серед населення через високі фінансові ризики, інфляцію та економічну невизначеність.

Кредити, надані органам державної влади, зменшилися на 32,13%, що вказує на зниження потреби або можливості держави залучати фінансування через банківські кредити, що може бути пов'язано з державними заходами щодо скорочення боргових зобов'язань або іншими фінансовими стратегіями.

Обсяг кредитно–інвестиційного портфеля зростає на 23,89%, збільшившись на 480 339 млн грн. Це позитивна тенденція, що свідчить про зростання загальної фінансової активності банків та збільшення їхньої інвестиційної здатності.

Загалом, фінансові показники демонструють змішану картину. З одного боку, банки активно нарощує інвестиції в цінні папери, що дозволяє збільшити фінансову стабільність і диверсифікацію активів. З іншого боку, зменшення кредитування як корпоративного, так і фізичних осіб може свідчити про певні економічні труднощі та високі ризики на фінансовому ринку.

Аналіз структури кредитно–інвестиційного портфеля банків проведемо в трьох напрямках: за складовими (таблиця 2.4), за видами валюти (таблиця 2.5), за часткою непрацюючих активів (таблиця 2.6).

Таблиця 2.4 – Структура кредитно–інвестиційного портфеля банків в розрізі складових за 2021 – 2023 роки у %

Показник	2021	2022	2023
вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	42,83	48,68	58,87
кредити надані клієнтам, у т.ч.:	57,17	51,32	41,13
– кредити корпоративному сектору	75,35	78,03	76,49
– кредити фізичним особам	22,29	19,78	21,72
– кредити, що надані органам державної влади	2,35	2,19	1,79
обсяг кредитно–інвестиційного портфеля	100,00	100,00	100,00

Таким чином, бачимо, що на початок аналізованого нами періоду структура кредитно–інвестиційного портфеля тяжіла до кредитної діяльності, проте вже на кінець аналізованого періоду, а точніше станом на 2023 р. – до інвестиційної. Крім того, найбільшу частку у кредитному портфелі займають кредити корпоративним клієнтам

Наступним напрямом, за яким ми досліджуємо структуру кредитно–інвестиційного аналізу банків, є аналіз його розподілу за видами валют, а точніше в розрізі національної валюти та іноземної (таблиця 2.5).

За даними таблиці 2.5 бачимо, що більшу частину кредитно–інвестиційного портфеля становлять кошти в національній валюті.

Таблиця 2.5 - Структура кредитно–інвестиційного портфеля банків за видами валюти протягом 2021 – 2023 років у %

Показники	2021		2022		2023	
	нац. вал.	іноз. вал.	нац. вал.	іноз. вал.	нац. вал.	іноз. вал.
вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	88,99	11,01	89,55	10,45	88,25	11,75
кредити надані клієнтам, у т.ч.:	68,52	31,48	68,31	31,69	68,60	31,40
– кредити корпоративному сектору	64,11	35,89	65,34	34,66	66,06	33,94
– кредити фізичним особам	90,90	9,10	93,12	6,88	93,55	6,45
– міжбанківські кредити	7,06	92,94	1,77	98,23	6,69	93,31
кредити, що надані органам державної влади	62,16	37,84	44,69	55,31	32,27	67,73
обсяг кредитно–інвестиційного портфеля	77,29	22,71	78,65	21,35	79,15	20,85

Аналіз структури кредитно–інвестиційного портфеля продовжується оцінкою частки непрацюючих кредитів в кожній його складовій (таблиця 2.6).

Дані таблиці 2.6 вказують на доволі значну частку непрацюючих активів у складі кредитно–інвестиційного портфеля. Разом з тим, бачимо і негативну тенденцію до зростання як обсягу, так і питомої ваги таких активів. Так, якщо станом на кінець 2021 року частка непрацюючих кредитів становила 36,1%, то

станом на кінець 2023 р., вона зросла до 44,72%.

Таблиця 2.6 – Обсяг та частка непрацюючих активів у кредитно–інвестиційному портфелі банків протягом 2019 – 2023 років

Показник	2021		2022		2023	
	сума, млн. грн.	пит. вага, %	сума, млн. грн.	пит. вага, %	сума, млн. грн.	пит. вага, %
вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	1922	0,22	3064	0,28	2037	0,16
кредити надані клієнтам, у т.ч.:	301665	36,10	363321	42,87	360356	44,72
– кредити корпоративному сектору	43210	16,86	68272	30,44	65383	28,05
– кредити фізичним особам	256	0,84	4	0,01	539	1,10
– міжбанківські кредити	0	0,00	507	2,04	202	1,00
кредити, що надані органам державної влади	347053	17,26	435168	19,70	428517	18,16

Зрозуміло, що характер та рівень кредитно–інвестиційної діяльності здійснюють вплив на прибутковість та ліквідність усього комерційного банку. Вважається, що зростання частки кредитно–інвестиційного портфеля у вартості активів банку, свідчить про те, що банк намагається підвищити свою прибутковість, незважаючи на рівень ліквідності. Власне, для окреслення характеру кредитно–інвестиційної діяльності використовують коефіцієнт кредитно–інвестиційного портфеля, який визначають як співвідношення його обсягу до загальних активів [5]. Після цього здійснюють його порівняння з відповідними критеріями оцінки (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Критерії оцінки коефіцієнта кредитно–інвестиційної діяльності банку

Значення коефіцієнта, %	Характеристика кредитно–інвестиційної діяльності
менше 65	пасивна
65 – 75	активна
більше 75	ризикова

У таблиці 2.7 проведемо розрахунок частки кредитно–інвестиційного портфеля та його складових у загальних активах.

Таблиця 2.7 – Частка кредитно–інвестиційного портфеля та його складових у загальних активах банків у %

Показник	2021	2022	2023
вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	36,52	39,58	49,81
кредити надані клієнтам, у т.ч.:	48,75	41,72	34,80
– кредити корпоративному сектору	36,73	32,56	26,62
– кредити фізичним особам	10,87	8,25	7,56
кредити, що надані органам державної влади	1,15	0,91	0,62
обсяг кредитно–інвестиційного портфеля	85,26	81,30	84,61
характеристика кредитно–інвестиційної діяльності	Ризикована	Ризикована	Ризикована

Таким чином, за проведеними нами розрахунками, робимо висновок про високий коефіцієнт кредитно–інвестиційного портфеля та ризиковану кредитно–інвестиційну політику банківських установ. Такий тип політики характеризується тим, що банк реалізовує кредитно–інвестиційні операції за рахунок капіталу, який на 80 і більше відсотків складається з позичених або залучених коштів. Такий підхід суттєво збільшує фінансові ризики, а особливо, ризик ліквідності.

2.2 Загальна характеристика АТ КБ «ОТП Банк» та аналіз його фінансового стану

АТ КБ "ОТП Банк" — один із найбільших банків України, який є частиною угорської банківської групи OTP Group. Банк надає широкий спектр фінансових послуг для фізичних та юридичних осіб, включаючи кредити, депозити,

обслуговування карток, банківські переводы та інші послуги. Він активно працює в сфері корпоративного і роздрібного банкінгу.

Основні характеристики та особливості діяльності АТ КБ "ОТП Банк". Історія та структура: АТ КБ "ОТП Банк" був заснований в Україні в 1998 році. Його стратегічний власник — ОТП Банк, одна з найбільших фінансових груп у Центрально–Східній Європі, яка надає широкий спектр послуг в ряді країн, включаючи Угорщину, Румунію, Словаччину, Хорватію, Сербію та інші.

Банк пропонує різноманітні банківські продукти для фізичних осіб, серед яких кредити (в тому числі на житло, автомобілі, споживчі кредити), депозити, картки (кредитні та дебетові), послуги банківських переказів, мобільний банкінг і інші фінансові продукти.

ОТП Банк активно працює з корпоративними клієнтами, пропонуючи їм широкий спектр послуг, включаючи фінансування, кредитування, депозити, валютні операції, а також різноманітні види розрахунково–касового обслуговування.

Банк має стабільну фінансову позицію і вищий рейтинг на ринку, що підтверджується високими показниками капіталізації та ліквідності. За роки діяльності ОТП Банк зміцнив свою позицію на українському ринку банківських послуг.

Банк активно впроваджує інноваційні технології для полегшення доступу клієнтів до фінансових послуг, такі як мобільний банкінг, онлайн–банкінг, автоматизація процесів і використання сучасних платіжних систем.

ОТП Банк активно займається соціальними проектами, сприяючи розвитку освіти, культури та підтримці благодійних ініціатив в Україні.

Банк надає ефективні умови для ведення бізнесу, зокрема у сфері фінансування малого та середнього бізнесу, розробляючи індивідуальні рішення для різних типів підприємств.

Через обставини, що склалися в Україні, банк, як і інші фінансові установи, змушений адаптуватися до нових умов, таких як високий рівень економічної нестабільності, інфляція та зменшення попиту на певні банківські послуги. У цей

період ОТП Банк зберігає свою фінансову стабільність, забезпечуючи підтримку своїх клієнтів та постійно вдосконалюючи управління ризиками.

Таким чином, АТ КБ "ОТП Банк" є надійною фінансовою установою, що активно працює на ринку України, пропонуючи широкий спектр банківських послуг для фізичних осіб і бізнесу, постійно вдосконалюючи свої фінансові інструменти та технології, і враховуючи сучасні економічні виклики.

У своїй діяльності АТ «ОТП Банк» керується законами України: «Про банки і банківську діяльність» [12], «Про акціонерні товариства», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про депозитарну систему України» [40-42], а також іншими українськими законами та нормативно–правовими актами. Місією АТ «ОТП Банк» є [43]:

- встановлювати високі стандарти професіоналізму та інновацій на українському банківському ринку;
- чесно обслуговувати своїх клієнтів, передбачати їхні потреби та будувати довгострокові відносини;
- розвивати таланти своїх співробітників, заохочувати їхню ініціативу та прагнення до досягнень;
- дотримуватися принципів корпоративної соціальної відповідальності.

З метою аналізу фінансово–майнового забезпечення діяльності АТ «ОТП Банк» за 2021–2023 рр. досліджено такі форми фінансової звітності банків: форма №1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан банку), форма №2 – Звіт про фінансові результати, форма №4 – Звіт про власний капітал (додаток Г). Отже, майно АТ «ОТП БАНК» у фінансовій звітності структурується за відповідними статтями активу балансу банку (таблиця 2.6).

З таблиці 2.8 видно, що чисті активи АТ «ОТП Банк» зросли на 32180,9 млн грн (на 31,54%) у період з 2021 по 2023 рік. 2022 рік показав зростання на 21142,9 млн грн (на 30,26%) порівняно з попереднім роком, а 2023 рік – зростання на 11038 млн грн (на 12,13%) порівняно з 2022 роком. Водночас позитивно відзначити, що активи банку щороку значно зростали порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.8 – Динаміка активів АТ «ОТП Банк» у 2021–2023 роках

Активи	2021 р.	2022 р.			2023 р.		
	Сума, млн грн	Сума, млн грн	Відхилення		Сума, млн грн	Відхилення	
			млн грн	%		млн грн	%
грошові кошти та їх еквіваленти	3875,7	4749,3	+873,5	+22,54	10828,5	+6079,2	+128,0
фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток/ збиток	8,4	3,2	–5,1	–61,25	0	–3,2	–100,0
кошти в інших банках	9129,4	21720,6	+12591,2	+137,92	21490,7	–229,9	–1,06
кредити та заборгованість клієнтів:	40460,5	29892,9	–10567,6	–26,12	24861,9	–5031	–16,83
– кредити та заборгованість юридичних осіб	31290,2	25632,2	–5658,0	–18,08	21908,5	–3723,7	–14,53
– кредити та заборгованість фізичних осіб	9170,2	4260,7	–4909,6	–53,54	2953,4	–1307,3	–30,68
цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю	7371,7	2606,6	–4765,1	–64,64	9361,1	+6754,5	+259,13
цінні папери, які обліковуються за амортизаційною вартістю	6956,2	30246,0	+23289,8	+334,80	33999,2	+3753,2	+12,41
інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	139,1	139,1	0	0	139,1	0	0
інвестиційна нерухомість	26,1	24,6	–1,4	–5,53	24,6	0	0
дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,1	0	–0,1	–100,0	0,04	+0,04	+100,0
відстрочений податковий актив	68,8	65,4	–3,44	–5,0	0	–65,4	–100,0
основні засоби та нематеріальні активи	1293,3	1164,8	–128,5	–9,94	1171,7	+6,9	+0,59
інші фінансові активи	142,5	326,3	+183,8	+128,93	108,1	–218,2	–66,87
інші активи	90,7	66,7	–24,0	–26,51	58,5	–8,2	–12,29
загальні активи	94186,7	100416,9	+6230,2	+6,61	111011,2	+10594,3	+10,55
усього резервів	3562,9	9411,3	+5848,5	+164,15	8967,7	–443,6	–4,71
усього чистих активів	69862,6	91005,5	+21142,9	+30,26	102043,5	+11038	+12,13

Що стосується статей балансу, то зміни в цих статтях призвели до

збільшення загальних активів у 2022 та 2023 роках, відповідно на 6230,2 млн грн (на 6,61%) та на 10594,3 млн грн (на 10,55%).

Аналіз динаміки капіталу АТ «ОТП Банк» та окремими його складовими елементами за 2021–2023 рр. представлено в таблиці 2.7. За даними таблиці 2.7 видно, що розмір капіталу АТ «ОТП Банк» з року в рік зростає (у 2022 р. порівняно з 2021 р. зростання становило 570,3 млн грн (на 5,16%), а у 2023 р. порівняно з 2022 р. відбувається подальше зростання на 4188,3 млн грн (на 36,01%).

Найбільшим за питомою вагою складовим елементом власного капіталу банку є статутний капітал, який у 2021 р. становив 55,92%, у 2022 р. – 53,19%, у 2023 р. – 39,10%. При цьому, варто відмітити, що розмір статутного капіталу у 2021–2023 рр. залишався без змін і дорівнював 6,19 млрд грн. Наступним вагомим елементом капіталу банку є нерозподілений прибуток, величина якого за аналізований період мав позитивну тенденцію до зростання. Так, у 2022 р. нерозподілений прибуток АТ «ОТП Банк» зріс на 459,8 млн грн (на 13,18%), а у 2023 р. він зріс на 3682,4 млн грн (на 93,27%).

Таблиця 2.9 – Динаміка величини власного капіталу АТ «ОТП Банк» та його складових за 2021–2023 рр.

Капітал	2021 р.	2022 р.			2023 р.		
	Сума, млн грн	Сума, млн грн	Відхилення		Сума, млн грн	Відхилення	
			млн грн	%		млн грн	%
статутний капітал	6186,0	6186,0	0	0	6186,0	0	0
емісійні різниці	405,1	405,1	0	0	405,1	0	0
резервні та інші фонди	923,4	1060,6	+137,2	+14,86	1090,5	+29,9	+2,82
резерви переоцінки	57,7	30,8	–26,8	–46,51	506,9	+476,1	+1545,78
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3488,2	3948,1	+459,9	+13,18	7630,5	+3682,4	+93,27
усього капітал	11060,4	11630,7	+570,3	+5,16	15819,0	+4188,3	+36,01

В роботі проаналізовано величину зобов'язань АТ «ОТП Банк» та їх складових елементів за період з 2021 р. по 2023 р. (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз змін зобов'язань АТ «ОТП Банк» за 2021–2023 роки

Зобов'язання	2021 р.	2022 р.			2023 р.		
	Сума, млн грн	Сума, млн грн	Відхилення		Сума, млн грн	Відхилення	
			млн грн	%		млн грн	%
Кошти банків	1225	231	–994	–753,03	15,2	–215,8	–93,42
кошти клієнтів, в т.ч.:	56867,2	77619,5	+20752,3	+36,49	81744,5	+4125	+5,31
– кошти суб'єктів госпо- дарювання та небанківських фінансових установ	36170,3	52491,1	+16320,8	+45,12	55872,9	+3381,8	+6,44
– кошти фізичних осіб	20696,9	25128,4	+4431,5	+21,41	25871,6	+743,2	+2,96
фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	9,2	+9,2	+230725,0	22,8	+13,6	+147,83
інші залучені кошти	0,2	0,1	–0,1	–9,66	0,05	–0,05	–50,0
зобов'язання щодо поточно- го податку на прибуток	149,7	119,5	–30,2	–20,17	2683,0	+2563,5	+2145,19
відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	76,9	+76,9	+100,0
резерви за зобов'язаннями	298,9	301,7	+2,8	+0,92	247,2	–54,5	–18,06
інші фінансові зобов'язання	526,0	392,6	–133,4	–25,36	385,3	–7,3	–1,86
інші зобов'язання	959,0	932,0	–27,0	–2,82	1049,5	+117,5	+12,61
усього зобов'язань	58802,2	79374,9	+20572,6	+34,99	86224,5	+6849,6	+8,63

У 2022 році кошти банків різко знизились на 753,03 млн грн (що становить – 93,42%). Це значне зменшення, яке може свідчити про виплату боргів банку або зменшення обсягів фінансування від банківських установ.

Кошти клієнтів зросли на 36,49% у 2022 році (+20752,3 млн грн) та на 5,31% у 2023 році (+4125 млн грн).

Збільшення коштів, які банк отримує від клієнтів, особливо від суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ (+45,12% у 2022 році і +6,44% у 2023 році), свідчить про зростання довіри бізнесу до банку.

Кошти фізичних осіб зросли на 21,41% у 2022 році (+4431,5 млн грн) і на 2,96% у 2023 році (+743,2 млн грн). Зростання депозитів фізичних осіб може свідчити про підвищену довіру громадян до банку, хоча темпи зростання у 2023 році дещо сповільнились.

У 2022 році спостерігається суттєве збільшення фінансових зобов'язань, які обліковуються за справедливою вартістю (+230725%), що свідчить про зміни в стратегії банку або нові фінансові інструменти,

За даними таблиці 2.11 можна зробити висновок про те, що діяльність АТ «ОТП Банк» з 2021–2023 рр. відзначається прибутковістю.

Загальні висновки на основі аналізу фінансових показників АТ КБ «ОТП Банк» за 2021–2023 роки свідчать про значну динаміку в доходах та витратах банку, що відображає адаптацію до змінних економічних умов.

Протягом 2022–2023 років банк зазнав значного зростання процентних доходів, що збільшилися на 52,29% в 2022 році та ще на 37,94% в 2023 році. Це свідчить про ефективну політику банку щодо залучення прибутку від основної діяльності. Однак разом з тим, процентні витрати також збільшилися на 79,77% в 2022 році та ще на 77,94% в 2023 році, що вказує на зростання вартості залучених ресурсів або зміни в процентних ставках. В результаті чистий процентний дохід зріс на 45,91% в 2022 році і на 26,48% в 2023 році.

Комісійні доходи та витрати показали деякі коливання: хоча комісійні доходи в 2023 році зросли на 5,64%, вони залишалися нижчими за рівень 2021 року, а чистий комісійний дохід збільшився лише на 3,61%. Торговий результат також зазнав змін, зокрема у 2023 році, коли він зменшився на 43,20%, що може бути пов'язано з коливаннями на фінансових ринках або зменшенням прибутковості в торгових операціях.

Таблиця 2.11 – Динаміка фінансових результатів АТ «ОТП Банк» у 2021–2023 роках

Показник	Рік			Відхилення (+,–)			
	2021	2022	2023	2022 р від 2021 р.		2023 р. від 2022 р.	
	Млн грн	Млн грн	Млн грн	Млн грн	%	Млн грн	%
процентні доходи	5770,3	8787,8	12121,5	+3017,5	+52,29	+3333,7	+37,94
процентні витрати	1088,1	1956,2	3480,8	+868,1	+79,77	+1524,6	+77,94
чистий процентний дохід	4682,1	6831,6	8640,7	+2149,5	+45,91	+1809,1	+26,48
комісійні доходи	1988,5	1769,9	1869,7	–218,6	–10,99	+99,8	+5,64
комісійні витрати	704,2	675,8	736,1	–28,4	–4,04	+60,3	+8,92
чистий комісійний дохід	1284,2	1094,1	1133,6	–190,1	–14,80	+39,5	+3,61
торговий результат	519,2	809,9	460,0	+290,8	+56,01	–349,9	–43,20
інші операційні доходи	66,6	205,5	101,9	+138,9	+208,55	–103,6	–50,41
інші доходи	59,6	48,9	48,7	–10,7	–17,90	–0,2	–0,41
всього доходів	6611,7	8990,1	10384,9	+2378,4	+35,97	+1394,8	+15,51
відрахування до резервів	807,4	5663,7	–109,5	+4856,3	+601,45	–5773,2	–101,93
адміністративні та інші операційні витрати	2453,6	2600,0	3071,5	+146,4	+5,97	+471,5	+18,13
всього витрат	3261,0	8263,7	2962,0	+5002,7	+153,41	–5301,7	–64,16
прибуток/збиток до оподаткування	3350,7	726,4	7422,8	–2624,3	–78,32	+6696,4	+921,86
витрати на податок на прибуток	605,6	129,3	3710,5	–476,3	–78,65	+3581,2	+2769,68
чистий прибуток (збиток)	2745,1	597,1	3712,3	–2148,0	–78,25	+3115,2	+521,72

Інші операційні доходи показали значне зниження в 2023 році (–50,41%), що свідчить про зменшення прибуткових операцій, не пов'язаних із основною діяльністю банку. В цілому, загальні доходи банку зросли на 35,97% в 2022 році і на 15,51% в 2023 році.

Щодо витрат, то зниження витрат на резерви на 101,93% у 2023 році, порівняно з 2022 роком, є важливим фактором, що позитивно вплинуло на загальний фінансовий результат. Водночас адміністративні витрати збільшилися

на 18,13% в 2023 році, що свідчить про певне збільшення операційних витрат банку.

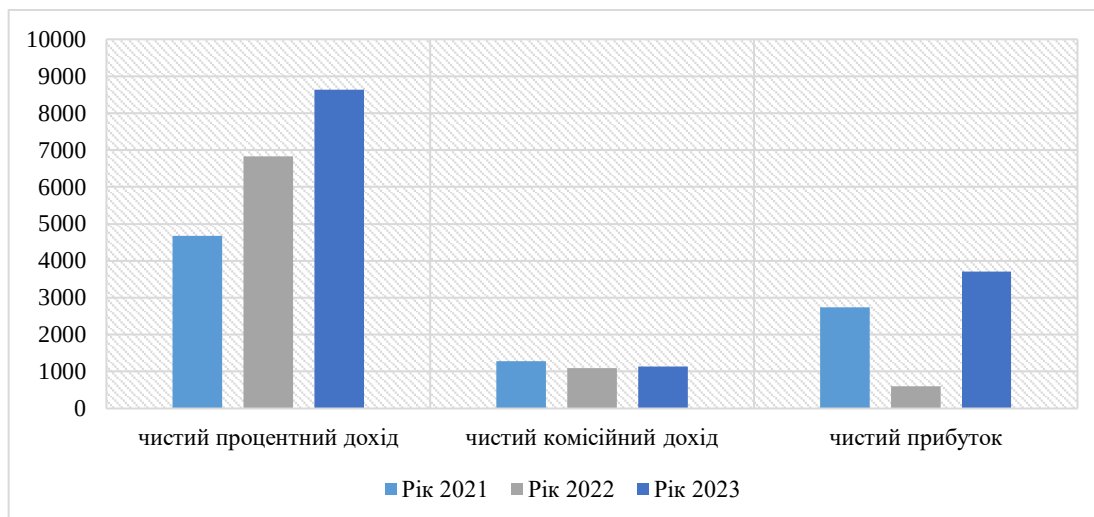

Рисунок 2.3 – Динаміка фінансових результатів АТ «ОТП Банк» у 2021–2023 роках, млн грн

Найбільший приріст спостерігався в прибутку до оподаткування, який зріс на 921,86%, що свідчить про значне покращення фінансових результатів банку. Чистий прибуток збільшився на 521,72%, що також є позитивним сигналом, свідчаючи про здатність банку ефективно управляти витратами та доходами навіть у складних економічних умовах.

Отже, за 2021–2023 роки АТ КБ «ОТП Банк» демонструє позитивну тенденцію до зростання чистого прибутку та ефективного управління доходами, незважаючи на значні коливання в процентних витратах і інших операційних показниках.

2.3 Оцінка стану кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк»

Оцінка стану кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» за період 2021–2023 років є надзвичайно актуальною в умовах економічної та

політичної нестабільності, яка характерна для останніх років. Враховуючи, що банк є важливим гравцем на фінансовому ринку України, моніторинг його портфеля дозволяє зрозуміти як зміни в економічному середовищі, особливо в умовах війни, впливають на стабільність та ефективність його діяльності.

У період з 2021 по 2023 рік економіка України зазнала значних трансформацій через політичні та соціальні виклики, зокрема, з початком війни з Росією в 2022 році. Це суттєво змінило умови ведення бізнесу та фінансові показники, тому для банку було важливо вчасно коригувати свою стратегію кредитування та інвестування. Аналіз стану кредитно–інвестиційного портфеля дозволяє оцінити ступінь адаптації банку до нових умов, ефективність управління ризиками, а також потенціал збереження та розвитку його активів в умовах кризи.

Однією з основних причин для оцінки кредитно–інвестиційного портфеля є необхідність визначити, наскільки портфель банку адаптується до зростаючих ризиків, таких як зниження платоспроможності позичальників, зміни в структурі забезпечення кредитів, коливання валютних курсів, а також можливі економічні санкції. Крім того, така оцінка дозволяє банку своєчасно виявити проблемні кредити, провести коригування резервів для покриття можливих збитків і підтримати фінансову стійкість установи в умовах високих невизначеностей.

Важливим аспектом є також оцінка ефективності інвестиційної діяльності банку, оскільки інвестиції в державні облігації, корпоративні цінні папери та інші активи можуть бути піддані значним коливанням в умовах війни. Оцінка структури портфеля дозволяє визначити, чи зміщуються акценти в бік менш ризикових інструментів та чи оптимізовані інвестиційні стратегії для забезпечення ліквідності та стабільності банку.

Таким чином, оцінка стану кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» у період 2021–2023 років є необхідною для розуміння, як зміни в економічному середовищі впливають на фінансову стійкість банку, а також для прийняття обґрунтованих рішень щодо подальшого розвитку його діяльності в умовах невизначеності та кризових ситуацій (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 – Кредитно–інвестиційний портфель АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	Рік			Абс. відхилення, (+,–)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
кредитний портфель	40460458	29892900	24861899	–15598559	–38,55
інвестиційний портфель	14627919	32852589	43360299	28732380	196,42
кредитно–інвестиційний портфель	55088377	62745489	68222198	13133821	23,84

Аналіз структури кредитно–інвестиційного портфелю АТ КБ "ОТП Банк" за період 2021–2023 років дозволяє зробити наступні висновки.

Зниження частки кредитного портфеля. Частка кредитного портфеля в загальному кредитно–інвестиційному портфелі банку зменшилася з 73,45% у 2021 році до 36,44% у 2023 році. Це свідчить про значне скорочення обсягів кредитування або про зниження попиту на кредити, можливо через економічну нестабільність, зростання ризиків або обережну кредитну політику банку в умовах війни та економічної кризи.

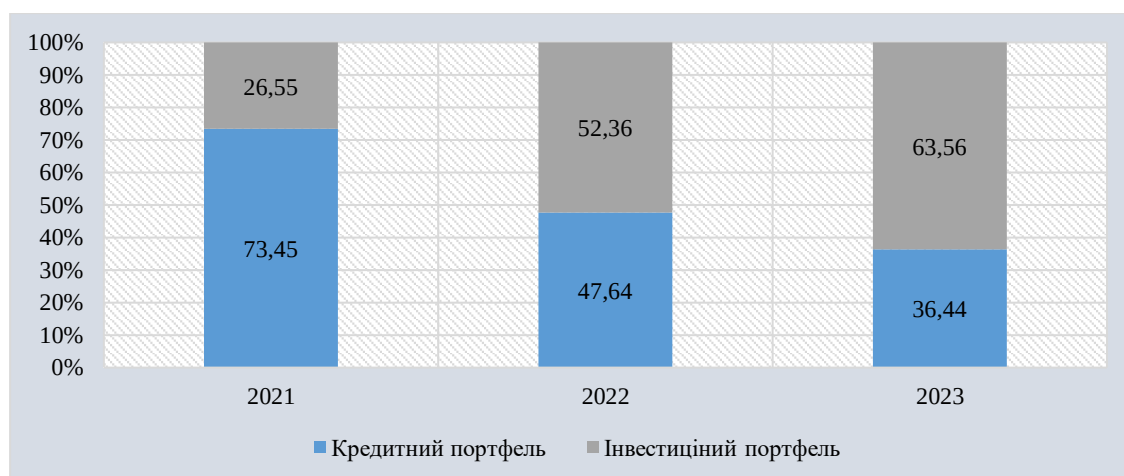

Рисунок 2.4 – Структура кредитно–інвестиційного портфелю АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр

Зростання частки інвестиційного портфеля. Водночас, частка інвестиційного портфеля збільшилася з 26,55% у 2021 році до 63,56% у 2023 році. Це може свідчити про стратегію банку щодо зниження ризиків за рахунок збільшення інвестицій в стабільніші та менш ризикові активи, такі як облігації чи інші

фінансові інструменти з фіксованою доходністю. Зміна структури вказує на адаптацію банку до умов невизначеності на фінансових ринках.

Зміна стратегії в управлінні активами. Зміна в структурі кредитно–інвестиційного портфеля вказує на стратегічні зміни в управлінні активами банку, де акценти було зрушено від кредитування до інвестування. Це може бути реакцією на економічну ситуацію та високі ризики, пов'язані з кредитними операціями, що потребує більш обережного підходу.

Адаптація до економічних умов. Зростання частки інвестицій у портфелі також відображає загальну тенденцію на фінансових ринках, де інвестиції в цінні папери стали більш привабливими через свою стабільність і здатність забезпечувати доходність на фоні економічної нестабільності. Це дозволяє банку зберігати ліквідність і мінімізувати ризики, зокрема через волатильність на ринку кредитів.

Таким чином, зміна структури кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ "ОТП Банк" в період 2021–2023 років є свідченням переходу до більш обережної та консервативної стратегії, де більша частка портфеля припадає на інвестиції в стабільні активи, а кредитний портфель був значно скорочений через високі ризики та економічну невизначеність. Кредити та аванси клієнтам АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 роках представлені таким чином (таблиця 2.13).

Станом на 31 грудня 2023 року Банк отримав в заставу цінні папери за договорами зворотного продажу (РЕПО) зі справедливою вартістю 1426011 тисяч гривень. Станом на 31 грудня 2022 року Банк не мав в заставі цінні папери за договорами зворотного продажу (РЕПО). Станом на 31 грудня 2023 та 2022 років до складу кредитів та авансів клієнтам включені нараховані проценти на суму 1272875 тисяч гривень та 1129405 тисяч гривень, відповідно [40].

На основі наведених даних щодо кредитного портфеля АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 роках можна зробити такі висновки.

Загальний обсяг кредитів та авансів клієнтам за період з 2021 по 2023 роки зменшився на 38,55%, що свідчить про значне скорочення кредитної активності банку. Це зниження є результатом як загальноекономічних проблем, так і наслідків

війни.

Таблиця 2.13 – Кредити та аванси клієнтам АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023
рр, тис грн

Показник	рік			Абс. відхилення (+,–)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023		
кредити юридичним особам та фізичним особам– підприємцям	31675452	31268017	26247581	–5427871	–17,14
споживчі кредити фізичним особам	10165908	6896626	5033096	–5132812	–50,49
іпотечні кредити фізичним особам	842307	565050	358453	–483854	–57,44
заборгованість за фінансовою орендою	326179	265556	232435	–93744	–28,74
кредити, що надані за операціями РЕПО	848801	–	1065269	216468	25,50
інші кредити фізичним особам	3689	3253	2215	–1474	–39,96
всього кредитів та аванси клієнтам до вирахування резерву на покриття очікуваних кредитних збитків	43862336	38998502	32939049	–10923287	–24,90
резерв на покриття очікуваних кредитних збитків	3401878	9105602	8077150	4675272	137,43
всього кредитів та аванси клієнтам	40460458	29892900	24861899	–15598559	–38,55

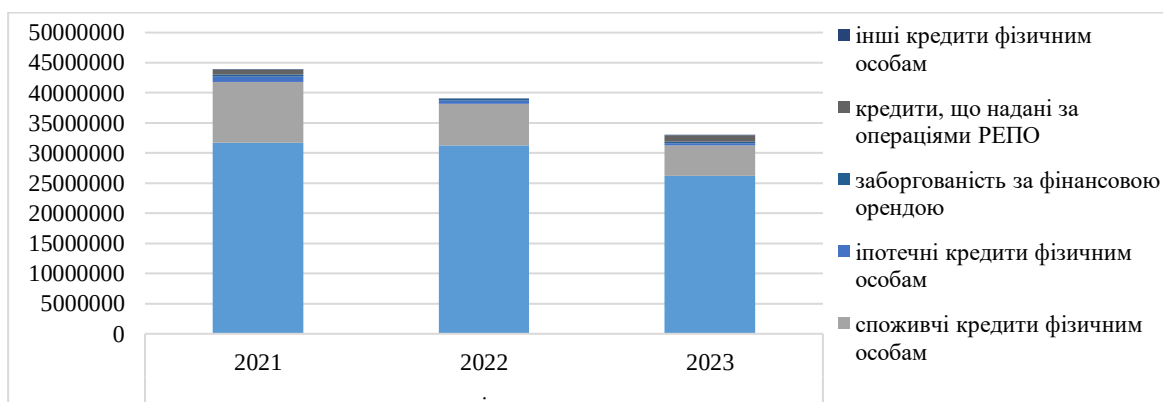

Рисунок 2.5 – Динаміка кредитів та авансів клієнтам АТ «ОТП Банк»
у 2021– 2023 роках, тис грн

Кредити юридичним особам та фізичним особам–підприємцям скоротилися на 17,14%, що свідчить про зниження попиту на кредити в корпоративному

сегменті, ймовірно, через економічну невизначеність, зменшення економічної активності та високий рівень ризиків.

Споживчі кредити фізичним особам скоротились на 50,49%, що може свідчити про зниження споживчої здатності населення через економічні труднощі, інфляцію та високі ставки за кредитами.

Іпотечні кредити фізичним особам зменшилися на 57,44%, що також вказує на зниження попиту на житлове кредитування, зокрема через підвищення ставок за іпотечними кредитами та економічну невизначеність, що змушує споживачів утримуватись від великих фінансових зобов'язань.

Заборгованість за фінансовою орендою знизилась на 28,74%, що може бути результатом скорочення обсягів фінансування за рахунок оренди, а також можливим зменшенням потреби в оренді на фоні економічної кризи.

Значне збільшення обсягів кредитів за операціями РЕПО на 25,50% вказує на те, що банк може активно використовувати цей інструмент для забезпечення ліквідності в умовах економічної невизначеності та нестабільності.

Інші кредити фізичним особам знизились на 39,96%, що може вказувати на зниження доступу до мікрокредитів або кредитування малих позичальників у зв'язку з економічними труднощами.

Резерв на покриття очікуваних кредитних збитків зріс на 137,43%. Це свідчить про збільшення ризиків неповернення кредитів, що змушує банк створювати додаткові резерви для покриття можливих збитків.

Таким чином, в умовах війни та економічної нестабільності АТ КБ "ОТП Банк" спостерігає суттєве скорочення кредитного портфеля, зокрема у сегментах споживчого кредитування та іпотеки.

Збільшення резервів на покриття кредитних збитків свідчить про високі ризики і необхідність врахування можливої неплатоспроможності клієнтів.

В той же час, банк активізує операції РЕПО для підтримки ліквідності, що може бути стратегічним кроком для збереження фінансової стабільності в умовах високих ризиків.

В умовах війни та економічної нестабільності банку важливо продовжувати

моніторити кредитний портфель, коригувати кредитну політику та зберігати гнучкість у забезпеченні ліквідності.

Розмір та види забезпечення кредитів, що вимагається Банком, залежать від оцінки кредитного ризику контрагента. Банк запровадив основні принципи прийнятності різних видів застави та параметрів оцінки. Основні види отриманої застави включають:

- при кредитуванні фізичних осіб – нерухоме майно житлового призначення та інше нерухоме майно, автомобілі;
- при комерційному кредитуванні – нерухоме майно нежитлового призначення, комерційна нерухомість, інше нерухоме майно, обладнання, запаси та права на них, грошові кошти на депозити.

Керівництво Банку здійснює моніторинг ринкової вартості застави. При необхідності Банк здійснює переоцінку її вартості. Переоцінка вартості заставного майна Банку, за умови суттєвого відхилення від його справедливої вартості, проводиться шляхом:

- визначення ринкової вартості майна незалежними акредитованими оціночними компаніями або співробітниками Банку відповідної фахової кваліфікації;
- індексації вартості для груп майна з подібними технічними характеристиками, призначенням та умовами використання.

Банк не утримує заставу, яку дозволяється продати чи перезаставити, у випадку, коли власник застави виконує свої зобов'язання [39].

Наведена нижче таблиця відображає пропорційну суму кредитів та авансів клієнтам, забезпечених заставою, а не справедливую вартість самої застави (таблиця 2.14).

Таблиця 2.14 – Кредити та аванси клієнтам, забезпечених заставою АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	рік			Абс. відхилення, (+,–)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
гарантії	237095	335376	571551	334456	141,06
забезпечені кредити:	18880694	17217917	12295148	–6585546	–34,88
кредити, забезпечені іншою нерухомістю	7510584	7590648	5400513	–2110071	–28,09
кредити, забезпечені обладнанням, запасами та правами на них	8414332	8089159	4778168	–3636164	–43,21
кредити, забезпечені житловою нерухомістю	919898	756733	354627	–565271	–61,45
кредити, забезпечені грошовими коштами або гарантійними депозитами в банку	1190090	781377	753088	–437002	–36,72
кредити, забезпечені цінними паперами	845790	–	1008752	162962	19,27
незабезпечені кредити та кредити не покриті заставою	24744547	21445209	20072350	–4672197	–18,88
всього кредитів та авансів клієнтам до вирахування резерву на покриття очікуваних кредитних збитків	43862336	38998502	32939049	–10923287	–24,90
за вирахуванням резерву на покриття очікуваних кредитних збитків	3401878	9105602	8077150	4675272	137,43
всього кредитів та аванси клієнтам	40460458	29892900	24861899	–15598559	–38,55

На основі аналізу забезпечення кредитів АТ КБ "ОТП Банк" за період 2021–2023 років можна зробити кілька висновків.

Зниження обсягів забезпечених кредитів. Протягом трьох років спостерігається значне зменшення обсягу забезпечених кредитів. У 2023 році загальна сума забезпечених кредитів зменшилася на 6,6 мільярдів гривень (або 34,88%) порівняно з 2021 роком. Це свідчить про зменшення активності в кредитуванні або зміни в структурі забезпечення, що може бути пов'язано з економічними умовами або змінами в стратегії банку.

Зниження забезпечених кредитів нерухомістю та обладнанням. Особливо значне зменшення спостерігається в категоріях, де кредити забезпечені

нерухомістю та обладнанням. Кредити, забезпечені іншою нерухомістю, зменшилися на 2,11 мільярда гривень (або 28,09%), а кредити, забезпечені обладнанням та запасами, зменшилися на 3,64 мільярда гривень (або 43,21%). Це може свідчити про зниження попиту на такі кредити або про більш високий ризик, пов'язаний із такими активами.

Зниження обсягу кредитів, забезпечених житловою нерухомістю. Кредити, забезпечені житловою нерухомістю, також зменшилися на 565,3 мільйона гривень (або 61,45%), що вказує на зменшення активності в цьому сегменті кредитування, можливо через високі ризики або зміну ринкових умов.

Зниження обсягу незабезпечених кредитів. Незабезпечені кредити також зменшилися на 4,67 мільярда гривень (або 18,88%). Це може бути наслідком більш обережної кредитної політики банку у відповідь на економічну нестабільність або погіршення платоспроможності позичальників.

Зростання кредитів, забезпечених цінними паперами. Позитивною тенденцією є зростання кредитів, забезпечених цінними паперами, на 162,96 мільйона гривень (або 19,27%), що свідчить про зміщення акценту банку на більш ліквідні та менш ризикові форми забезпечення.

Зростання резервів на покриття кредитних збитків. Загальний резерв на покриття очікуваних кредитних збитків збільшився на 4,67 мільярда гривень (137,43%), що свідчить про посилення ризик-менеджменту та підготовку до можливих проблем у кредитному портфелі.

Зниження загальних кредитних портфелів. Загальний обсяг кредитів та авансів клієнтам зменшився на 10,9 мільярда гривень (або 24,90%), що може бути пов'язано з обережною кредитною політикою або зменшенням попиту на кредити в умовах економічної невизначеності.

У результаті, аналіз показує, що в умовах економічних викликів та високої невизначеності, АТ КБ "ОТП Банк" активно переглядав свою кредитну політику, зменшуючи обсяг кредитів з високими ризиками і збільшуючи резервацію на покриття потенційних збитків.

На основі аналізу інвестицій в цінні папери АТ КБ «ОТП Банк» за період 2021–2023 років можна зробити такі висновки (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15 – Інвестиції в цінні папери АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	Рік			Абс. відхилення, (+,-)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023		
інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7671679	2606594	9361058	1689379	22,02
інвестиції за амортизованою собівартістю	6956240	30245995	33999241	27043001	388,76
всього інвестицій в цінні папери	14627919	32852589	4336099	-10291820	-70,36

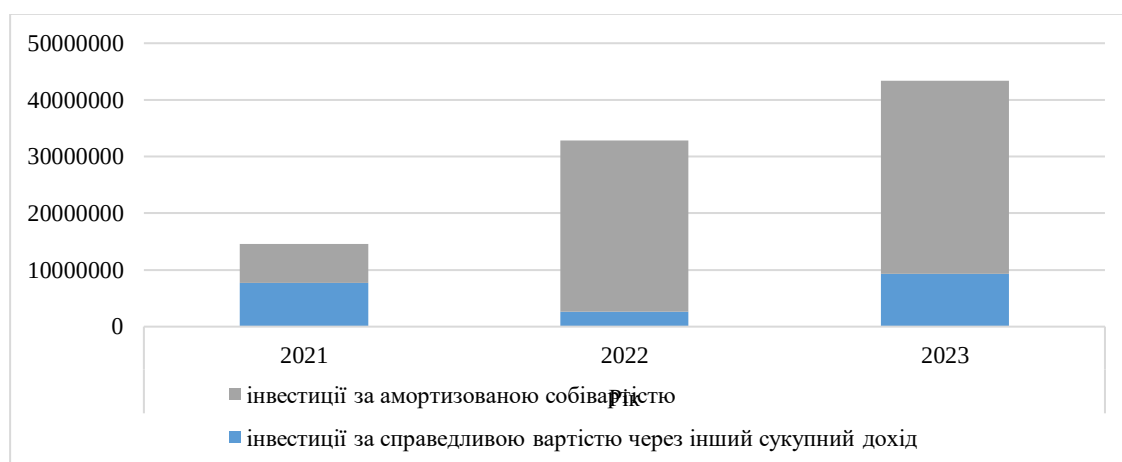

Рисунок 2.6 – Інвестиції в цінні папери АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

За 2023 рік спостерігається значне зменшення загального обсягу інвестицій в цінні папери на 10,3 мільярда гривень (або 70,36%) порівняно з 2021 роком. Це свідчить про значну зміну в інвестиційній стратегії банку, ймовірно, через економічні виклики та адаптацію до нових умов.

Інвестиції в цінні папери, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, зросли на 1,69 мільярда гривень (або 22,02%) у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це може свідчити про збільшення активів у портфелі з меншими ризиками або перерозподіл інвестицій у більш ліквідні або стабільні інструменти в умовах невизначеності.

У той же час, інвестиції за амортизованою собівартістю значно зросли на 27,04 мільярда гривень (або 388,76%) у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це може вказувати на стратегічне збільшення інвестицій в інструменти з фіксованим доходом, зокрема в облігації, які стали привабливими через свою стабільність і здатність забезпечувати доходність на фоні економічної нестабільності.

Загальний обсяг інвестицій у цінні папери зменшився в результаті зміщення акцентів у портфелі банку на інші інструменти, що можуть бути більш стійкими до економічних потрясінь, а також через обмеження на ринках цінних паперів, особливо в умовах війни та економічної кризи.

Зменшення загального обсягу інвестицій у цінні папери вказує на те, що банк адаптував свою стратегію до складних економічних умов. Ймовірно, це відображає зростання обережності в інвестиційному процесі, а також необхідність диверсифікації ризиків у портфелі через обмежену ліквідність та високі невизначеності на фінансових ринках.

Таким чином, основним висновком є те, що АТ КБ «ОТП Банк» в період 2021–2023 років змінив свою інвестиційну стратегію, зокрема збільшив частку інвестицій з фіксованою доходністю та зменшив загальний обсяг інвестицій в цінні папери, що може свідчити про намагання мінімізувати ризики та адаптуватися до змінюваного економічного середовища.

Таблиця 2.16 – Інвестиції за справедливою вартістю через інший сукупний дохід АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	Рік			Абс. відхилення, (+,-)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
державні боргові цінні папери	7668688	2602431	9356824	1688136	22,01
корпоративні та банківські інструменти участі в капіталі (акції та інші)	2991	4163	4234	1243	41,56
всього інвестицій за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7671679	2606594	9361058	1689379	22,02

Аналіз інвестицій за справедливою вартістю АТ КБ "ОТП Банк" за період

2021–2023 років демонструє значну зміну в стратегії інвестування та структурі портфеля. У 2023 році обсяг інвестицій за справедливою вартістю збільшився на 1,69 мільярда гривень (або 22,02%) порівняно з 2021 роком, що свідчить про позитивну динаміку та зростання цієї категорії активів у загальному портфелі банку. Одним із основних факторів цього зростання є збільшення інвестицій у державні боргові цінні папери, де обсяг інвестицій зріс на 1,69 мільярда гривень (або 22,01%). Це може свідчити про стратегічне збільшення інвестицій у стабільні та надійні активи в умовах економічної нестабільності, зокрема через високий попит на державні облігації, які є менш ризиковими у порівнянні з іншими фінансовими інструментами.

Інвестиції в корпоративні та банківські інструменти участі в капіталі, хоча й мали менший абсолютний обсяг, також показали позитивну динаміку, зростаючи на 41,56%. Це свідчить про певну стабільність у даному сегменті, незважаючи на загальні економічні труднощі.

Загалом, зростання інвестицій за справедливою вартістю вказує на те, що АТ КБ "ОТП Банк" активно адаптується до нових економічних умов, роблячи акцент на стабільні та ліквідні активи, що допомагає мінімізувати ризики та забезпечити надійність фінансових інструментів у складних умовах економічної та політичної невизначеності.

Таблиця 2.17 – Інвестиції за амортизованою собівартістю АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	Рік			Абс. відхилення, (+,-)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023		
боргові цінні папери:					
державні	6906494	30216427	33990288	27083794	392,15
корпоративні	49746	30937	31345	-18401	-36,99
боргові цінні папери за амортизованою собівартістю	6956240	30247364	34021633	27065393	389,08
резерв на покриття очікуваних кредитних збитків)	—	1369	22392		
всього інвестицій за амортизованою собівартістю	6956240	30245995	33999241	27043001	388,76

Аналіз боргових цінних паперів за амортизованою собівартістю АТ КБ "ОТП Банк" за період 2021–2023 років показує значні зміни, що свідчать про адаптацію банку до змін у фінансовому середовищі та змінені інвестиційні пріоритети.

Основним фактором, що спричинив зростання інвестицій у боргові цінні папери, є значне збільшення інвестицій у державні боргові цінні папери. У 2023 році їх обсяг зріс на 27,08 мільярда гривень (392,15%), що свідчить про стратегічне зосередження на більш безпечних і стабільних активах, таких як державні облігації. Це може бути результатом посиленої уваги банку до ліквідності та зниження ризиків в умовах економічної та політичної нестабільності, зокрема війни в Україні.

Корпоративні боргові цінні папери показали зменшення на 18,4 мільйона гривень (або 36,99%), що свідчить про зниження інвестицій в корпоративні інструменти з високим ризиком у порівнянні з державними паперами. Це може бути викликано обережністю банку в умовах економічної кризи, а також можливою нестабільністю на ринку корпоративних боргових цінних паперів.

Загалом, всього інвестицій за амортизованою собівартістю зросло на 27,04 мільярда гривень (388,76%), що підтверджує перехід банку до більш консервативної стратегії інвестування, з акцентом на більш надійні та стабільні інструменти. Це також свідчить про значну зміну в портфелі інвестицій, де перевага віддається менш ризикованим активам.

Збільшення резерву на покриття очікуваних кредитних збитків на 22,4 мільйона гривень відображає увагу банку до управління кредитними ризиками, зокрема у випадку можливих неплатежів за кредитами, що є важливим кроком у забезпеченні фінансової стабільності в умовах невизначеності.

Загалом, структура інвестицій АТ КБ "ОТП Банк" показує адаптацію до економічних викликів, з переорієнтацією на державні цінні папери як на більш безпечні активи та зменшення інвестицій у корпоративні боргові інструменти.

Висновки до другого розділу

Дослідження розвитку банківської системи України в 2021–2023 роках показало низхідну траєкторію її розвитку, що характеризується скороченням загальної чисельності банків (з 71 до 63).

У 2022 році було прийнято рішення вивести з банківського ринку України усі банки з російським капіталом, тому кількість діючих банків з іноземним капіталом зменшилася на 3 установи та склала 30 банків. В умовах воєнного стану банки вимушено скоротили кожне п'яте відділення. Найбільші скорочення кількості відділень та персоналу банківської системи відбулись у Харківській і Донецькій областях, у Києві.

Війна внесла свої корективи в діяльність банківського сектору і негативно вплинула на рівень капіталу та кредитного портфеля банківської системи. Попри це їй вдалося зберегти тенденцію нарощення активів та зобов'язань.

Загалом, економічні показники свідчать про певне економічне зростання та стабільність, хоча зменшення рентабельності активів та капіталу вказує на деякі проблеми в ефективності використання ресурсів і викликає занепокоєння щодо довгострокової стабільності фінансових результатів.

Показники кредитно-інвестиційних портфелів банків демонструють змішану картину. З одного боку, банки активно нарощує інвестиції в цінні папери, що дозволяє збільшити фінансову стабільність і диверсифікацію активів. З іншого боку, зменшення кредитування як корпоративного, так і фізичних осіб може свідчити про певні економічні труднощі та високі ризики на фінансовому ринку.

На початок аналізованого нами періоду структура кредитно-інвестиційного портфеля тяжіла до кредитної діяльності, проте вже на кінець аналізованого періоду, а точніше станом на 2023 р. – до інвестиційної. Крім того, найбільшу частку у кредитному портфелі займають кредити корпоративним клієнтам

Слід звернути увагу на доволі значну частку непрацюючих активів у складі кредитно-інвестиційного портфеля. Разом з тим, бачимо і негативну тенденцію до

зростання як обсягу, так і питомої ваги таких активів. Так, якщо станом на кінець 2021 року частка непрацюючих кредитів становила 36,1%, то станом на кінець 2023 р., вона зросла до 44,72%.

Крім того, можна зробити висновок про високий коефіцієнт кредитно–інвестиційного портфеля та ризиковану кредитно–інвестиційну політику банківських установ. Такий тип політики характеризується тим, що банк реалізовує кредитно–інвестиційні операції за рахунок капіталу, який на 80 і більше відсотків складається з позичених або залучених коштів. Такий підхід суттєво збільшує фінансові ризики, а особливо, ризик ліквідності.

АТ КБ "ОТП Банк" — один із найбільших банків України, який є частиною угорської банківської групи OTP Group. Банк надає широкий спектр фінансових послуг для фізичних та юридичних осіб, включаючи кредити, депозити, обслуговування карток, банківські переводы та інші послуги. Він активно працює в сфері корпоративного і роздрібного банкінгу.

Чисті активи АТ «ОТП Банк» зросли на 32180,9 млн грн (на 31,54%) у період з 2021 по 2023 рік. 2022 рік показав зростання на 21142,9 млн грн (на 30,26%) порівняно з попереднім роком, а 2023 рік – зростання на 11038 млн грн (на 12,13%) порівняно з 2022 роком. Водночас позитивно відзначити, що активи банку щороку значно зростали порівняно з попереднім роком.

Аналіз динаміки капіталу АТ «ОТП Банк» показав, що розмір капіталу АТ «ОТП Банк» з року в рік зростав (у 2022 р. порівняно з 2021 р. зростання становило 570,3 млн грн (на 5,16%), а у 2023 р. порівняно з 2022 р. відбувається подальше зростання на 4188,3 млн грн (на 36,01%)).

Отже, за 2021–2023 роки АТ КБ «ОТП Банк» демонструє позитивну тенденцію до зростання чистого прибутку та ефективного управління доходами, незважаючи на значні коливання в процентних витратах і інших операційних показниках.

Зміна в структурі кредитно–інвестиційного портфеля вказує на стратегічні зміни в управлінні активами банку, де акценти було зрушено від кредитування до інвестування. Це може бути реакцією на економічну ситуацію та високі ризики,

пов'язані з кредитними операціями, що потребує більш обережного підходу. Таким чином, зміна структури кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ "ОТП Банк" в період 2021–2023 років є свідченням переходу до більш обережної та консервативної стратегії, де більша частка портфеля припадає на інвестиції в стабільні активи, а кредитний портфель був значно скорочений через високі ризики та економічну невизначеність.

В умовах війни та економічної нестабільності АТ КБ "ОТП Банк" спостерігає суттєве скорочення кредитного портфеля, зокрема у сегментах споживчого кредитування та іпотеки.

Основним фактором, що спричинив зростання інвестицій у боргові цінні папери, є значне збільшення інвестицій у державні боргові цінні папери. У 2023 році їх обсяг зріс на 27,08 мільярда гривень (392,15%), що свідчить про стратегічне зосередження на більш безпечних і стабільних активах, таких як державні облігації. Це може бути результатом посиленої уваги банку до ліквідності та зниження ризиків в умовах економічної та політичної нестабільності, зокрема війни в Україні.

3 Напрями удосконалення системи управління кредитно–інвестиційним портфелем АТ КБ «ОТП Банк»

3.1 Оцінка ефективності кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» як передумова його стабільності

Актуальність оцінки ефективності кредитно–інвестиційного портфелю банку в умовах війни зумовлена численними змінами, які впливають на фінансову систему та діяльність банківських установ у кризові періоди. Війна, як фактор невизначеності, вимагає від банків особливого підходу до управління ризиками, в тому числі у сфері кредитування та інвестицій. Зростання рівня економічної нестабільності, зміни в інфляційних очікуваннях, коливання валютного курсу і зниження рівня довіри до фінансових інститутів створюють нові виклики для оцінки ефективності портфелів. У таких умовах банкам необхідно ретельно переглядати стратегії управління активами і пасивами, враховуючи, що традиційні методи оцінки можуть бути неадекватними.

У період війни значно зростає важливість ризик–менеджменту. Оцінка кредитно–інвестиційного портфелю банку стає необхідною для своєчасного виявлення проблемних активів, аналізу якості кредитів та інвестицій, а також для адаптації до нових економічних реалій. Тому для банків важливо мати актуальну картину щодо ризиків, які несуть їхні активи, з метою мінімізації збитків та забезпечення фінансової стійкості. Враховуючи важливість кредитно–інвестиційного портфелю для стабільності банківської установи, його ефективна оцінка є критично важливою для своєчасного реагування на зміни зовнішнього середовища та адаптації до нових економічних умов.

Також в умовах війни зростає значення довгострокових інвестиційних стратегій, оскільки в короткостроковій перспективі банкам важко спрогнозувати зміни на ринку. Оцінка ефективності кредитно–інвестиційного портфелю дає можливість не лише визначити поточний рівень ризиків, але й підготувати

стратегії на майбутнє, оптимізувати структуру активів та забезпечити максимальну ліквідність. Тому в умовах війни така оцінка є важливою складовою частиною банківської діяльності для забезпечення ефективного управління ризиками та підтримки стабільності фінансової системи в умовах кризових ситуацій.

Ви таблиці 3.1 подано аналіз чистого процентного доходу АТ КБ "ОТП Банк".

Таблиця 3.1 – Чистий процентний дохід АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	Рік			Абс. відхилення, (+,-)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
процентні доходи за кредитами клієнтам	4839910	5781346	4741753	-98157	-2,03
процентні доходи за інвестиціями в цінні папери за амортизованою собівартістю	295777	2423049	5634278	5338501	1804,91
процентні доходи за інвестиціями в цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	554313	484447	1184027	629714	113,60
процентні доходи за кредитами, що надані за операціями репо	44138	37823	50800	6662	15,09
процентні доходи за коштами в банках	6491	47730	498203	491712	7575,29
всього процентних доходів, розрахованих з використанням ефективної процентної ставки	5740,629	8774,395	12109061	12103320	210836,14
інші процентні доходи:					
процентні доходи за фінансовим лізингом	29667	13433	1465	-28202	-95,06
всього процентних доходів	5770296	8787828	12121526	6351230	110,07

Висновки щодо процентних доходів АТ КБ "ОТП Банк" в умовах економічної нестабільності за період 2021–2023.

Всього процентних доходів за три роки спостерігається значне зростання: від 5,77 млрд грн у 2021 році до 12,12 млрд грн у 2023 році. Це означає загальний

приріст на 110,07%, що свідчить про позитивні зміни в стратегії банку та адаптацію до економічних умов.

В 2023 році ці доходи знизились на 2,03% порівняно з 2021 роком, зменшившись на 98,2 млн грн. Це може бути наслідком впливу економічної нестабільності, зокрема високої інфляції, зміни процентних ставок та меншої кредитної активності. Хоча темп зниження незначний, зниження таких доходів вказує на можливі труднощі в наданні кредитів.

Значне зростання доходів від інвестицій в цінні папери за амортизованою собівартістю — на 1804,91% порівняно з 2021 роком. Це свідчить про значну зміну в інвестиційній політиці банку, ймовірно, спричинену намаганням зменшити ризики, пов'язані з кредитуванням, і перенаправити частину активів у більш стабільні інструменти.

Процентні доходи за операціями РЕПО збільшились на 15,09%, що є позитивним сигналом щодо можливостей банку генерувати доходи навіть у складних економічних умовах через укладання короткострокових угод.

Процентні доходи від коштів у банках збільшились на 7575,29%. Це може бути результатом зміни у стратегії управління ліквідністю, зокрема розміщення значних сум на депозитах у інших фінансових установах для отримання більш вигідних процентних ставок.

Втрата доходів від фінансового лізингу, яка становить –95,06%, свідчить про істотне скорочення цього виду діяльності. Це може бути пов'язано з меншою попитом на фінансовий лізинг через економічні труднощі.

У 2023 році, незважаючи на загальний приріст процентних доходів, банк стикається з певними викликами у напрямку кредитування та фінансового лізингу. Водночас значне зростання доходів від інвестицій в цінні папери і коштів у банках дозволяє банку зберігати стабільність навіть в умовах економічної нестабільності.

Висновки щодо фінансових показників АТ КБ "ОТП Банк" за 2021–2023 роки.

Доходи від кредитних операцій знизились на 1,87% у 2023 році порівняно з 2021 роком, що становить скорочення на 91,5 млн грн. Це може свідчити про

зменшення кредитної активності банку або зниження процентних ставок через економічну нестабільність та зміни в попиті на кредити.

Зменшення кредитного портфеля на 38,55% (падіння на 15,6 млрд грн) вказує на значне скорочення обсягу кредитування. Це може бути результатом підвищення ризиків у кредитуванні через економічні труднощі, високі процентні ставки та зменшення попиту на кредити серед клієнтів.

Таблиця 3.2 – Фінансові показники АТ КБ "ОТП Банк" у 2021–2023 рр, тис грн

Показник	рік			Абс. відхилення, (+,-)	Темп приросту, %
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2021
доходи від кредитних операцій	4884048	5819169	4792553	-91495	-1,87
кредитний портфель банку	40460458	29892900	24861899	-15598559	-38,55
доходи від операцій з цінними паперами	850090	2907496	6818305	5968215	702,07
доходи банку	6611721	8990125	10384923	3773202	57,07
операції із цінними паперами	14627919	32852589	43360299	28732380	196,42
процентні витрати на залучення ресурсів	1088101	1981446	3480867	2392766	219,90
активи банку	69862681	91005538	102043482	32180801	46,06

Доходи від операцій з цінними паперами показали вражаючий приріст на 702,07%, що свідчить про значну зміну в інвестиційній стратегії банку. Такий приріст може бути результатом активної роботи банку з цінними паперами, що дозволило отримати значні доходи, зокрема у період нестабільності.

Загальний приріст доходів банку на 57,07% (3,77 млрд грн) є позитивною тенденцією, яка вказує на те, що попри складні економічні умови, банк зміг збільшити свої доходи завдяки іншим видам діяльності, зокрема операціям з цінними паперами та іншими інвестиційними стратегіями.

Операції з цінними паперами збільшились на 196,42%, що також підтверджує активізацію цієї діяльності в умовах економічної нестабільності. Це може свідчити про стратегію диверсифікації ризиків та пошуку стабільних джерел доходів в умовах високих економічних і фінансових ризиків.

Процентні витрати на залучення ресурсів зросли на 219,90% (2,39 млрд грн). Це є наслідком підвищення вартості ресурсів через високі ставки по депозитах і кредитах на фоні економічної нестабільності, а також намагання банку зберегти ліквідність у складних умовах.

Активи банку зросли на 46,06% (32,18 млрд грн), що свідчить про позитивні зміни в стратегії банку щодо управління активами, збільшення їх обсягу та можливо залучення додаткових ресурсів. Зростання активів є хорошим індикатором для банку в умовах нестабільності, що дозволяє йому збільшувати свою присутність на ринку.

У 2023 році, незважаючи на зниження кредитного портфеля та доходів від кредитних операцій, банк зміг компенсувати ці втрати завдяки значному зростанню доходів від операцій з цінними паперами. Вищі процентні витрати та зменшення кредитного портфеля вказують на підвищення ризиків у кредитуванні, однак активи банку та загальні доходи свідчать про успішну диверсифікацію та адаптацію до економічних умов.

Таблиця 3.3 – Показники ефективності кредитно–інвестиційного портфелю АТ КБ "ОТП Банк"

Назва показника	рік			Абс. відхилення, (+,–)
	2021	2022	2023	2023/2021
дохідність кредитних вкладень	12,07	19,47	19,28	7,21
частка доходів від операцій з цінними паперами в доходах банку	12,86	32,34	65,66	52,80
частка доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів банку	73,87	64,73	46,15	–27,72
коефіцієнт дохідності операцій із цінними паперами	5,81	8,85	15,72	9,91
відношення процентних доходів від кредитних операцій до процентних витрат на залучення ресурсів	448,86	293,68	137,68	–311,18
дохідність активів унаслідок кредитних операцій	6,99	6,39	4,70	–2,29
дохідність активів унаслідок операцій з цінними паперами	1,22	3,19	6,68	5,46

Протягом 2021–2023 років дохідність кредитних вкладень зросла на 7,21 п.п., з 12,07% у 2021 році до 19,28% у 2023 році. Це свідчить про підвищення ефективності використання кредитних ресурсів банку, ймовірно, завдяки адаптації до складних умов війни і змінам у кредитній політиці.

Значне зростання частки доходів від операцій з цінними паперами в загальних доходах банку (з 12,86% у 2021 році до 65,66% у 2023 році) може бути результатом переміщення акценту на цінні папери як менш ризиковий інструмент в умовах економічної нестабільності та війни. Цей тренд свідчить про зменшення залежності банку від традиційної кредитної діяльності.

Частка доходів від кредитування знизилася з 73,87% у 2021 році до 46,15% у 2023 році, що на 27,72 п.п. менше. Це також є наслідком зміщення фокусу банку на інші джерела доходу, зокрема на операції з цінними паперами, що стає очевидним у контексті економічної ситуації, що змінилася через війну.

Коефіцієнт дохідності операцій з цінними паперами значно зріс (з 5,81% у 2021 році до 15,72% у 2023 році). Це свідчить про те, що банк зміг ефективно використовувати інвестиційні можливості на ринку цінних паперів, що забезпечило йому високі доходи при меншій залежності від традиційних кредитних операцій.

Значне зниження цього показника (з 448,86 у 2021 році до 137,68 у 2023 році) вказує на суттєве зниження ефективності кредитної діяльності. Це може бути наслідком не тільки зменшення обсягів кредитування, а й зростання вартості ресурсів у умовах війни та економічної нестабільності.

Дохідність активів, отриманих від кредитних операцій, знизилася на 2,29 п.п. (з 6,99% у 2021 році до 4,70% у 2023 році). Це свідчить про зменшення прибутковості кредитних портфелів, ймовірно через підвищення ризиків непогашення кредитів, а також через обмеження кредитної діяльності в умовах війни.

Протягом трьох років дохідність активів від операцій з цінними паперами зросла на 5,46 п.п. (з 1,22% у 2021 році до 6,68% у 2023 році). Це підкреслює тенденцію до збільшення доходів банку через інвестиції в цінні папери, що є більш

стабільним та менш ризиковим напрямом діяльності в умовах економічної нестабільності.

Таким чином, показники ефективності кредитно–інвестиційного портфелю АТ КБ "ОТП Банк" в умовах війни демонструють важливі зміни у структурі доходів банку. Зниження частки доходів від кредитування та збільшення частки доходів від операцій з цінними паперами свідчить про стратегічне переналаштування банку на більш стабільні і менш ризиковані активи у відповідь на зовнішні економічні потрясіння. При цьому банк зберігає позитивну дохідність у рамках операцій з цінними паперами, але зниження дохідності від кредитних операцій свідчить про певні виклики в кредитному бізнесі в умовах воєнного часу.

Для визначення характеру кредитно–інвестиційної діяльності ПАТ КБ «ОТП Банк» використаємо коефіцієнт рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах [52, с. 290].

Таблиця 3.4 – Коефіцієнт рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах АТ КБ "ОТП Банк"

Показник	рік		
	2021	2022	2023
активи: тис. грн	69819444	91005538	102043482
кредитно–інвестиційний портфель, тис. грн	55088377	62745489	68222198
коефіцієнт рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах, %	78,90	68,95	66,86
характеристика рівня кредитно–інвестиційної діяльності.	ризикована	активна	активна

За аналізований період (2021–2023 роки) спостерігається стабільне зростання як загальних активів банку, так і кредитно–інвестиційного портфеля:

Активи збільшились з 69 819 444 тис. грн у 2021 році до 102 043 482 тис. грн у 2023 році, що свідчить про зростання розміру банківських активів на 46,2%.

Кредитно–інвестиційний портфель також збільшився з 55 088 377 тис. грн у 2021 році до 68 222 198 тис. грн у 2023 році, що є приростом на 23,8%.

Порівняно з 2021 роком, коефіцієнт рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах знизився з 78,90% до 66,86% у 2023 році. Це вказує на зменшення частки кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах банку. Можливо, це пов'язано з диверсифікацією активів або зниженням

кредитних ризиків, а також із загальними змінами в банківській стратегії.

У 2021 році рівень кредитно–інвестиційної діяльності був ризикованим, що може вказувати на високий рівень ризиків, пов'язаних з активним кредитуванням та інвестиціями в умовах невизначеності.

У 2022 та 2023 роках рівень кредитно–інвестиційної діяльності був активним, що свідчить про стабільність і впевненість у веденні цієї діяльності на ринку, незважаючи на зовнішні економічні виклики.

Протягом 2021–2023 років банк демонстрував позитивну динаміку зростання активів та кредитно–інвестиційного портфеля, при цьому зниження коефіцієнта рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах вказує на диверсифікацію стратегії та зменшення кредитних ризиків. Кредитно–інвестиційна діяльність банку стала більш активною в 2022–2023 роках, що свідчить про стабільне зростання і потенціал для подальшого розвитку.

3.2 Моделювання залежності між доходністю кредитно–інвестиційного портфелю банку та економічними змінними в Україні

В умовах війни вплив макроекономічних факторів, таких як інфляція, рівень безробіття, дефіцит бюджету, облікова ставка і прямі іноземні інвестиції, на доходність кредитно–інвестиційного портфелю банку значно посилюється через економічну нестабільність. Ось як ці фактори можуть впливати на банківський портфель.

Інфляція значно впливає на доходність кредитно–інвестиційного портфелю, оскільки підвищення загального рівня цін зменшує реальну вартість грошей. Для банку це означає наступне. Падіння реальної вартості кредитів. Кредитори можуть отримати повернення, яке не покриває інфляційних втрат. Особливо це стосується довгострокових кредитів із фіксованою ставкою.

У відповідь на інфляцію центральний банк може підвищити облікову ставку,

що збільшить вартість кредитування для позичальників. Це може привести до зниження попиту на кредити, зменшуючи доходність банківських активів. Вищі ціни на товари і послуги можуть зменшити здатність громадян обслуговувати кредити, що підвищує ризик неплатежів.

Високий рівень безробіття в умовах війни може мати кілька негативних наслідків для банків. Безробітні люди зменшують свої доходи, що впливає на їх здатність обслуговувати кредити, збільшуючи кількість прострочених заборгованостей.

Безробіття знижує довіру населення до економіки, що може призвести до зниження попиту на кредити, особливо на споживчі кредити. Погіршення економічної ситуації через безробіття підвищує ймовірність дефолтів, що може негативно вплинути на доходність портфеля.

Дефіцит бюджету держави означає, що уряд може бути змушений позичати кошти для покриття фінансових потреб. Це може впливати на доходність банків кількома способами. По-перше, це зростання державного боргу. Якщо уряд випускає більше облігацій для покриття дефіциту, це може підвищити дохідність таких інструментів, але знижує загальну ліквідність на ринку. Дефіцит бюджету часто супроводжується збільшенням грошової маси, що веде до інфляції, що впливає на реальну вартість кредитів. Якщо дефіцит бюджету високий, це може призвести до погіршення кредитного рейтингу країни та зростання ризиків для інвесторів.

Облікова ставка центрального банку — це один із основних інструментів монетарної політики, і її зміни мають прямий вплив на доходність кредитно-інвестиційного портфелю банку. Збільшення облікової ставки підвищує витрати банків на залучення коштів, тому банки можуть підвищити процентні ставки за кредитами, що може обмежити попит на кредити, знизити доходність і збільшити ризики неплатежів. Зниження облікової ставки може призвести до здешевлення кредитів і підвищення попиту на кредити, що може позитивно вплинути на доходність, але також збільшується ризик при низьких ставках (наприклад, через інфляцію).

Прямі іноземні інвестиції можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на банківський портфель в умовах війни. Якщо ПІІ зростають, це може збільшити капіталізацію банків, покращуючи їх фінансові показники та знижуючи ризики. Інвестиції можуть сприяти відновленню підприємств та секторів економіки, що підвищує здатність позичальників обслуговувати кредити. В умовах війни іноземні інвестиції можуть скорочуватися через нестабільність на ринку, що знижує економічну активність і обмежує можливості для банків.

В умовах війни взаємодія інфляції, рівня безробіття, дефіциту бюджету, облікової ставки та прямих іноземних інвестицій створює складну картину для кредитно–інвестиційної діяльності банків. Найбільший вплив має зростання ризиків неплатежів, інфляційний тиск, зниження попиту на кредити та зменшення інвестиційної активності. Тому банкам необхідно пристосовувати свою стратегію до нових умов, враховуючи ці фактори, щоб мінімізувати ризики і забезпечити стабільність своїх портфелів.

Для перевірки кореляції в Excel застосовується функція КОРРЕЛ (таблиця 3.5). Для вибору факторів є важливим наступне: коефіцієнт кореляції між залежним і незалежним фактором якомога вищим.

Таблиця 3.5 – Кореляція незалежних факторів x_i

рік	доходність КП (%)	інфляція (%)	Прямі іноземні інвестиції (млн дол США)	обмінний курс	Облікова ставка (%)	безробіття (%)	дефіцит бюджету (млрд грн)
2014	20,39	124,9	410	15,77	14	9,7	78,05
2016	15,91	112,4	3810	27,19	14	9,7	70,13
2017	13,31	113,7	3692	28,07	14,5	9,9	47,84
2018	15,12	109,8	4455	27,69	18	9,1	59,24
2019	13,81	104,1	5860	23,69	13,5	8,6	78,04
2020	7,88	105	868	28,28	6	9,9	217,09
2021	17,88	110	6687	27,28	9	10,3	197,93
2022	28,32	126,6	1152	36,57	25	21,1	914,70
2023	35	105,1	4247	38,4	15	19	1333,11
R		0,2971817	-0,04513	0,574571	0,5610625	0,859798	0,885203

Таким чином, на доходність кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» в умовах війни найбільше впливають такі макроекономічні фактори, як дефіцит бюджету та рівень безробіття. Це підтверджується високими

коефіцієнтами кореляції: 0,885203 для дефіциту бюджету та 0,859798 для рівня безробіття.

Дефіцит бюджету має суттєвий вплив на фінансову стабільність банку, оскільки зростання державного боргу може збільшити вартість запозичень і вплинути на ліквідність банківського сектору. Це знижує доходність від кредитування та інвестицій.

Рівень безробіття також є критичним фактором, оскільки високе безробіття веде до зниження платоспроможності населення, що підвищує ризики неплатежів і погіршує якість кредитного портфеля банку.

Таким чином, ці два фактори відіграють ключову роль у визначенні доходності кредитно-інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк», і їхні зміни можуть суттєво вплинути на фінансові результати та стійкість банку в умовах економічної нестабільності.

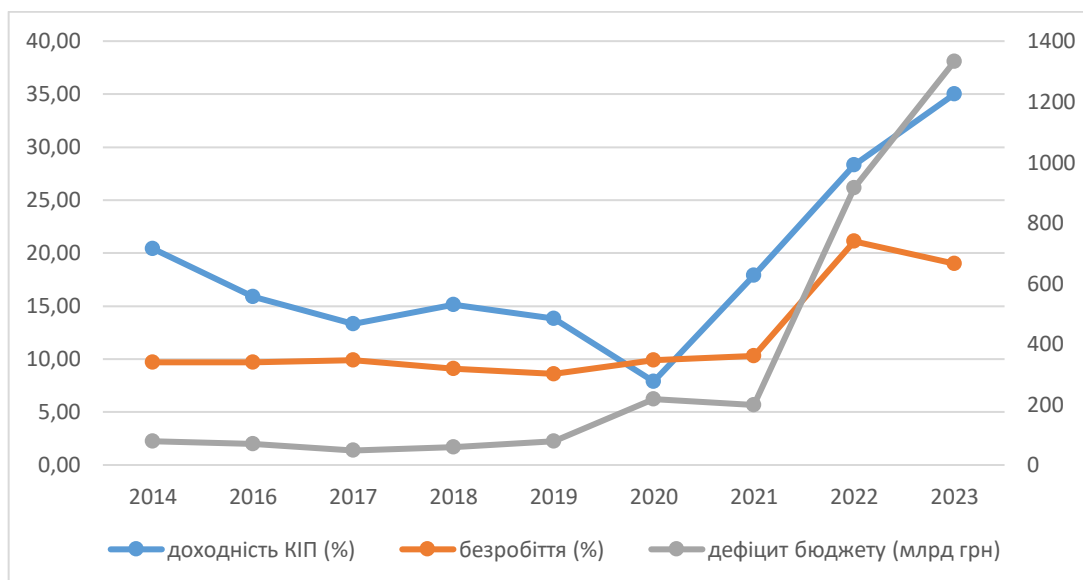

Рисунок 3.1 – Кореляція між результативним показником та факторними ознаками факторами

Дані розрахунки є підґрунтям для побудови економетричних моделей та прогнозування доходності кредитно-інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» на найближчу перспективу.

З отриманої кореляційної матриці бачимо, що існує значна залежність між результативним показником Y та факторними ознаками факторами.

Таблиця 3.6 - Параметри багатофакторної регресійної моделі

a_2	0,011608	a_1	0,449995	a_0	9,395092
Sa_2	0,009466	Sa_1	0,942683	Sa_0	8,490041
R^2	0,791503	S	4,381064		
F	11,388681	$n-k$	6		

Використавши метод найменших квадратів і скориставшись інструментом аналізу даних в Excel отримано економетричну модель впливу. Побудована модель має вигляд:

$$y = 9,395092 + 0,449995x_1 + 0,011608x_2 \quad (3.1)$$

За критерієм Фішера встановлено, що з ймовірністю (надійністю) $p = 0,95$ можна вважати, що дана економетрична модель адекватна статистичним даним ($F_{роз} = 11,39$, $табл = 5,99$).

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,7915$, який є значущим, свідчить про те, що 79 % варіації (зміни) залежної змінної Y зумовлено факторними змінними, які входять до моделі, і тільки 21% варіації Y спровоковано неврахованими у цій моделі чинниками. Множинний коефіцієнт кореляції характеризує високий (сильний) зв'язок зазначених факторів із доходністю кредитно-інвестиційного портфелю банку.

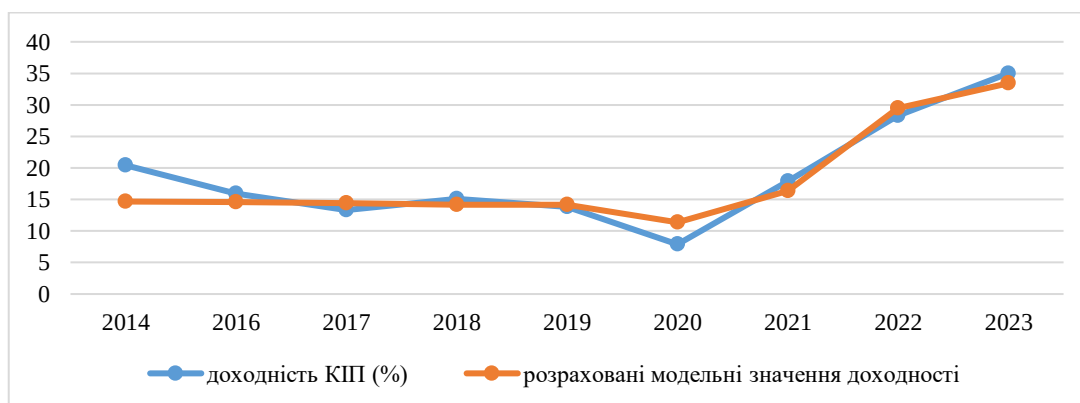

Рисунок 3.2 – Графічне представлення початкових та модельних значень

Для прогнозування рівня зовнішнього боргу України за заданою моделлю,

було побудовано лінію тренду для рівня безробіття та дефіциту бюджету.

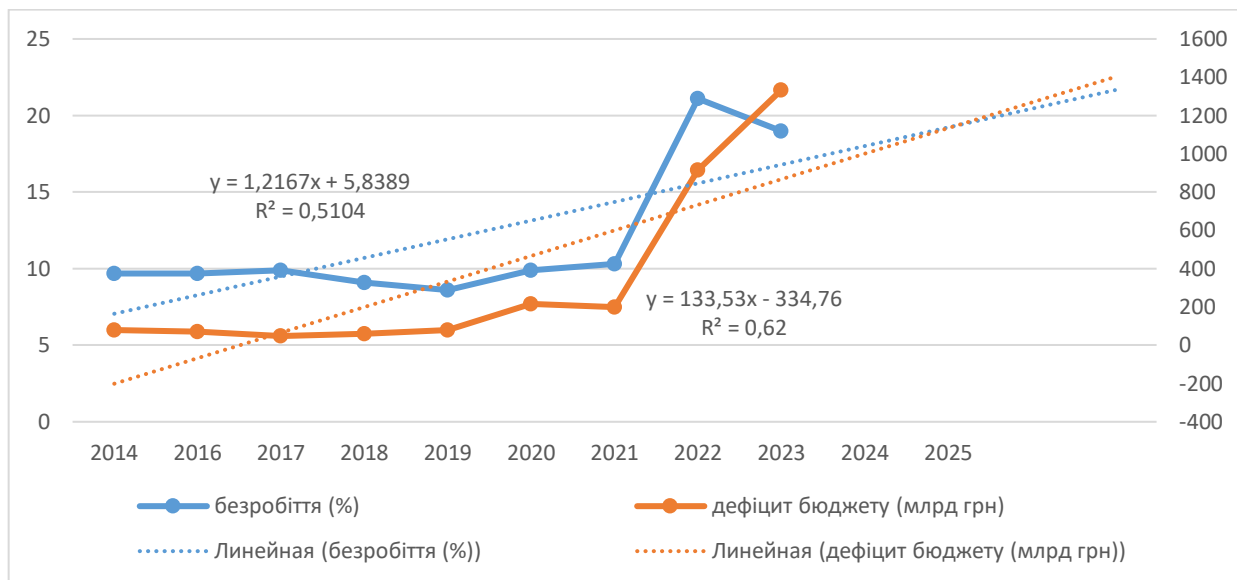

Рисунок 3.3 – Лінія тренду для рівня безробіття дефіциту бюджету
За допомогою сучасних засобів Excel. Вибір апроксимуючої залежності для трендових моделей здійснено з врахуванням величини коефіцієнта детермінації (R^2), значення якого було в межах 0,5–1,0.

Таблиця 3.7– Прогнозні значення

рік	доходність КІП (%)	безробіття (%)	дефіцит бюджету (млрд грн)
	y	X_1	X_2
2024	33,31	20,4	1267,6
2025	35,40	21,7	1401,13

На основі представлених даних можна зробити кілька ключових висновків щодо впливу рівня безробіття та дефіциту бюджету на доходність кредитно–інвестиційного портфеля (КІП) АТ КБ «ОТП Банк».

Прогнозується, що в 2025 році доходність КІП банку збільшиться до 35,40% порівняно з 33,31% у 2024 році. Це свідчить про позитивну динаміку в діяльності банку, можливо, через коригування банківських ставок або оптимізацію кредитних портфелів.

У прогнозі передбачається незначне збільшення рівня безробіття з 20,4% у 2024 році до 21,7% у 2025 році. Це може свідчити про збереження високого рівня економічних труднощів у країні, що, у свою чергу, може знижувати платоспроможність населення і підвищувати ризики неплатежів по кредитах.

Прогнозується також збільшення дефіциту бюджету з 1267,6 млрд грн у 2024 році до 1401,13 млрд грн у 2025 році. Це може посилити економічну нестабільність, зокрема, призвести до підвищення вартості кредитів і зменшення інвестиційної активності, що вплине на кредитно–інвестиційний портфель банку.

Незважаючи на позитивне зростання доходності КІП, прогнози показують, що збільшення безробіття та дефіциту бюджету можуть обмежити потенціал для подальшого стійкого зростання доходності банку, оскільки ці фактори можуть негативно вплинути на платоспроможність позичальників і спричинити підвищення ризиків для банківської системи.

Прогноз на 2025 рік показує зростання доходності КІП АТ КБ «ОТП Банк», але також відзначається негативна динаміка щодо рівня безробіття та дефіциту бюджету, що може збільшити ризики і створити певні виклики для стабільності банківської діяльності.

3.3 Удосконалення системи управління ризиками як фактор забезпечення стабільності кредитно–інвестиційної діяльності банку

У контексті війни в Україні, банківська система стикається з численними викликами, зокрема, з ризиками, що виникають через економічну та політичну нестабільність. В умовах таких змінливо–небезпечних ситуацій, ефективне управління ризиками стає важливим елементом, що дозволяє зберегти стабільність та забезпечити фінансову стійкість банку.

Управління ризиками відіграє важливу роль у банківській діяльності та операціях АТ КБ "ОТП Банк". Кредитним ризиком є ризик того, що одна сторона фінансового інструменту може зазнати збиток у результаті неспроможності іншої сторони здійснити платіж (або здійснити його невчасно) за своїми зобов'язаннями відповідно до умов контракту. Управління та моніторинг кредитних ризиків здійснюються напрямом діяльності (підрозділом) «Управління ризиками»,

Кредитними комітетами та іншими комітетами, які створені в АТ КБ "ОТП Банк" і діють на колегіальній основі, Правлінням банку в межах їх повноважень. Перед поданням заявки на розгляд Кредитного комітету всі рекомендації щодо кредитних процесів (визначення кредитних лімітів щодо позичальника або зміни умов кредитних угод і т.п.) розглядаються та затверджуються відповідним управлінням у структурі Департаменту з контролю за кредитними ризиками або Департаменту з контролю кредитними ризиками роздрібного бізнесу. Щоденне управління ризиками здійснюється відповідним Департаментом з контролю за кредитними ризиками, шляхом перегляду та подовження лімітів фінансування, розрахунку та перегляду кредитних рейтингів, а також налаштуванням та підтримкою автоматизованих систем розгляду та перевірки заявок на кредити.

Банк структурує рівні кредитного ризику, який він приймає на себе, встановлюючи обмеження на суму допустимого ризику по відношенню до позичальників банку, його продуктів та інших напрямків. Обмеження на структуру кредитного портфеля встановлюються Декларацією схильності до ризиків банку, Кредитними політиками та відповідним Департаментом з контролю за кредитними ризиками. Порівняння фактичних сум із встановленими обмеженнями відбувається на регулярній основі, визначеній для кожного окремого рівня ліміту. Для більшості кредитів, згідно з внутрішніми нормативними документами, АТ КБ "ОТП Банк" отримує заставу, корпоративні та персональні гарантії, проте значну частину являють собою кредити фізичним особам, де не завжди існує можливість отримати такі гарантії та забезпечення. Такі ризики постійно контролюються і їх огляд проводиться щорічно або частіше [39].

Оцінка ризику проводиться на кожен звітну дату починаючи з дати первісного визнання до дати припинення визнання. Банк визнає очікувані кредитні збитки за фінансовим активом на першій стадії зменшення корисності («Етап 1»), якщо на звітну дату рівень ризику за фінансовим активом значно не збільшився з дати первісного визнання активу. Банк визнає очікувані кредитні збитки за фінансовим активом на другій стадії зменшення корисності («Етап 2»), якщо на звітну дату рівень ризику з дня первісного визнання значно збільшився.

Основними ознаками, що свідчать про значне збільшення кредитного ризику є наступні:

- наявність простроченої заборгованості понад 30 календарних днів;
- проведення реструктуризації;
- відбулася суттєва девальвація національної валюти по відношенню до валюти заборгованості без наявності відповідного забезпечення у валюті;
- рейтинг фінансового активу погіршився на визначений рівень/до відповідного рівня, чи у порівнянні до історичного значення погіршився до визначеного рівня;
- у випадку іпотечних кредитів Роздрібного бізнесу співвідношення заборгованості та вартості забезпечення (LTV) перевищує заздалегідь визначений показник або порівняно з історичним значенням він погіршується до заздалегідь визначеного ступеня;
- наявні ознаки дефолту за іншими фінансовими активами позичальника «Роздрібного бізнесу»;
- за результатами процесу моніторингу заборгованості системою «Раннього реагування» фінансовий актив Позичальника бізнес-лінії «Корпоративні клієнти» віднесено до гіршого ризик-статусу.

Банк визнає очікувані кредитні збитки за фінансовим активом на третій стадії зменшення корисності кредитного ризику («Етап 3»), якщо на звітну дату фінансовий актив має об'єктивні свідчення зменшення корисності. Фінансові активи на Етапі 3 – це фінансові активи, за якими є об'єктивні докази очікуваного кредитного збитку чи спостерігаються одна або декілька подій, що мають негативний вплив на очікувані майбутні грошові потоки за таким фінансовим активом. Основними ознаками, що свідчать про віднесення фінансового активу до Етапу 3 є наступні:

- значні фінансові труднощі емітента або позичальника;
- порушення умов договору, такі як дефолт або прострочення платежу, що відповідає критеріям дефолту;
- надання банком уступки своєму позичальнику з економічних або

договірних умов, пов'язаних з фінансовими труднощами позичальника, які Банк не розглядає за інших умов;

- висока ймовірність банкрутства або фінансова реорганізація позичальника;
- зникнення активного ринку для фінансового активу внаслідок фінансових труднощів;
- купівлю або створення фінансового активу з великою знижкою, що відображає понесені кредитні збитки;
- за результатами процесу моніторингу заборгованості системою «Раннього реагування» позичальника бізнес-лінії «Корпоративні клієнти» віднесено до найгіршого ризик-статусу [39].

Банк ураховує загальний ефект декількох подій, якщо неможливо ідентифікувати одну окрему подію, що спричинила знецінення фінансового активу.

Оцінка кредитного ризику за фінансовими активами проводиться на індивідуальній чи портфельній основі. Фінансові активи для цілей розрахунку очікуваних кредитних збитків розподіляються на суттєві та несуттєві. Суттєвими є активи корпоративних клієнтів, якщо сума заборгованості/ліміт за зобов'язаннями на дату оцінки перевищує еквівалент 400 тисяч євро. Кредити, що не є суттєвими та мають спільні характеристики кредитного ризику, оцінюються на портфельній основі, інші – на індивідуальній основі. Використання прогнозової інформації. Банк використовує прогнозну інформацію, яка є доступною без застосування надмірних витрат або зусиль, у своїй оцінці істотного збільшення кредитного ризику, а також у своїй оцінці очікуваних кредитних збитків. Банк залучає фахівців OTP Bank Plc., які використовують зовнішню та внутрішню інформацію для створення «базового» сценарію майбутнього прогнозу щодо відповідних економічних змінних величин, разом із репрезентативним діапазоном інших можливих прогнозних сценаріїв. Використана зовнішня інформація включає економічні дані та прогнози, опубліковані держаними органами та органами кредитно-грошового регулювання. Фактори, що беруться до уваги в рамках даного процесу, включають

у себе макроекономічні дані, такі як зростання ВВП, експорт та інвестиції.

Основними вхідними даними, які використовуються для оцінки очікуваних кредитних збитків, є такі:

- ймовірність дефолту (PD);
- рівень збитку у випадку дефолту (LGD);
- актив у стані дефолту (EAD);
- коефіцієнт кредитної конверсії (CCF).

Як пояснюється вище, ці показники отримані, в основному, із розроблених власними силами статистичних моделей та інших історичних даних, і вони коригуються для відображення зваженої на ймовірність прогнозованої інформації. Ймовірність дефолту (PD) є оцінкою ймовірності настання дефолту протягом визначеного часового горизонту. Вона оцінюється на певний момент часу. Розрахунок базується на статистичних моделях. Ці статистичні моделі базуються на ринкових даних (коли вони доступні), а також внутрішніх даних, які включають як кількісні, так і якісні фактори. Оцінка базується на історичних даних та поточних умовах, скоригованих з урахуванням оцінок майбутніх умов, які впливатимуть на ймовірність дефолту.

Рівень збитку у випадку дефолту (LGD) є оцінкою збитків, які виникають у результаті дефолту. Вони базуються на різниці між належними грошовими потоками за договорами і потоками, які кредитор передбачає отримати, з урахуванням потоків грошових коштів від будь-якого забезпечення. Моделі рівня збитку у випадку дефолту для забезпечених активів беруть до уваги: покриття забезпеченням, дисконти з продажів, час реалізації забезпечення, вартість реалізації забезпечення, історичні дані щодо рівня та часу відшкодування. Моделі рівня збитку у випадку дефолту для незабезпечених активів беруть до уваги історичні дані щодо часу відшкодування та рівень отримання відшкодування після виходу в дефолт.

Станом на 31 грудня 2023 року додатково у зв'язку із війною АТ КБ "ОТП Банк" по деяких сегментах/групах клієнтів застосував експертні судження, як додаткові фактори пониження ризикових параметрів:

– корпоративні клієнти, бізнес яких знаходиться на окупованій території і Банк не очікує грошових надходжень протягом наступних 9 місяців – сформовано резерв в розмірі 99% від експозиції під ризиком для клієнтів без прострочки більше 30 днів та 100% від експозиції під ризиком для клієнтів із прострочкою більше 30 днів;

– беззаставні кредити фізичних осіб в Донецькій, Луганській, Херсонській та Запорізькій областях із прострочкою більш ніж 90 днів - застосовано 100% PD та застосовано 100% LGD;

– беззаставні кредити фізичних осіб в Донецькій, Луганській, Херсонській, Запорізькій, Миколаївській та Харківській областях – застосовані додаткові критерії пониження (значного збільшення кредитного ризику) до Рівня 2 (Етап 2) із урахуванням внутрішнього рейтингу;

– заставні кредити по фізичним особам в Донецькій, Луганській, Херсонській та Запорізькій областях застосовано 100% покриття резервам.

– заставні кредити по фізичним особам в Миколаївській та Харківській областях - застосовано 100% LGD [39].

Експозиція під ризиком (EAD) є оцінкою заборгованості за активом на майбутню дату дефолту, з урахуванням очікуваних змін у заборгованості за активом після звітної дати, включно з виплатами основної суми та процентів, а також очікуваних скорочень кредитних зобов'язань. Підхід банку до моделювання EAD відображає очікувані зміни у непогашеному залишку протягом усього строку дії кредиту, які дозволені згідно з поточними умовами за договором, таких як погашення згідно графіку за договором, зміни у реалізації невикористаних зобов'язань, а також вжиті дії з пом'якшення кредитного ризику до настання дефолту.

Банк оцінює очікувані кредитні збитки для фінансових активів з урахуванням ризику настання дефолту протягом максимального періоду за договором, протягом якого підприємство зазнає впливу кредитного ризику, і не довшого, навіть якщо продовження або оновлення договору є звичайною бізнес-практикою. Оцінка очікуваних кредитних збитків базується на зваженому на

ймовірність середньому кредитному ризику. Як результат, оцінка резерву на покриття очікуваних кредитних збитків має бути такою самою, незалежно від того чи оцінюється він на індивідуальній або портфельній основі (хоча оцінка на колективній основі є більш практичною для великих портфелів активів). Для цілей визначення очікуваних кредитних збитків по кредитах клієнтам, фінансовій дебіторській заборгованості, коштах у банках, на які поширюються вимоги знецінення за МСФЗ 9, Банк розподіляє ці фінансові активи на п'ять рівнів ризику, залежно від кількості днів прострочки та ознак дефолту (таблиця 3.9)

Таблиця 3.9 – Рівні ризику, залежно від кількості днів прострочки

Рівень ризику	кількість днів прострочки
РІВЕНЬ 1	Договір не прострочено (DPD = 0)
РІВЕНЬ 2	Договір прострочено на 1-30 днів
РІВЕНЬ 3	Договір прострочено на 31-60 днів
РІВЕНЬ 4	Договір прострочено на 61-90 днів
РІВЕНЬ 5	Договір прострочено більш ніж 90 днів

Для цілей визначення очікуваних кредитних збитків за інвестиційними цінними паперами за амортизованою собівартістю та інвестиційними паперами за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, Банк розподіляє ці активи на 4 рівні ризику, залежно від рейтингу, присвоєного міжнародним рейтинговим агентством (Fitch, Moody's, S&P). Рівень 1 відповідає рейтингам від AAA до A-, Рівень 2 відповідає рейтингам від BBB+ до B-, Рівень 3 відповідає рейтингам від CCC+ до CCC-, Рівень 4 (дефолт) відповідає рейтингу CC. Станом на 31 грудня 2023 та 2022 років більшість (>95%) кредитів та авансів банків мали інвестиційний рейтинг. Станом на 31 грудня 2023 та 2022 років зобов'язання із кредитування відносилися до Рівня 1 виходячи із класифікації, що застосовується Банком до фінансових активів вище. Аналіз кредитного ризику Банку за класами фінансових активів, внутрішнім рейтингом та «Етапом» наведено у наступних таблицях. Якщо не вказані окремо, суми в таблицях відображають валову балансову вартість. Для умовних та кредитних контрактних зобов'язань, суми наведені в таблицях, відображають суми зобов'язань.

Таблиця 3.9– Основні аспекти удосконалення системи управління ризиками

Етап	Суть етапу	Складові етапу
1. Оцінка та ідентифікація ризиків	Для збереження стабільності банку в умовах війни необхідно проводити постійну ідентифікацію нових ризиків, що можуть виникати через зовнішні та внутрішні фактори	– кредитний ризик: у зв'язку з можливим погіршенням фінансового становища клієнтів, дефолтами або зниженням платоспроможності позичальників. – ризик ліквідності: обмеження доступу до фінансування через зниження депозитної бази та скорочення потоку нових інвестицій. – ризик репутації: втрату довіри з боку клієнтів і партнерів через невизначеність на ринку та політичну ситуацію.
2. Створення системи антикризових заходів	Оскільки банки повинні бути готовими до екстремальних ситуацій, критично важливим є розроблення антикризових планів, які допоможуть мінімізувати вплив непередбачених подій.	– створення буферів ліквідності для забезпечення безперервної роботи в умовах фінансових труднощів. – введення гнучких умов для клієнтів, наприклад, перегляд умов кредитних договорів у разі форс–мажорних обставин. – налагодження співпраці з державними органами і міжнародними фінансовими установами для отримання додаткових ресурсів у разі потреби.
3. Удосконалення моделей оцінки кредитного ризику	В умовах війни важливо адаптувати моделі кредитного ризику для відображення нових реалій	– використання сценаріїв стрес–тестування для оцінки можливих економічних наслідків війни на портфель банку. – застосування аналітики на основі великих даних (big data) для прогнозування можливих змін платоспроможності позичальників та змін на ринку. – модернізація оцінки ризику з урахуванням зміни політичної ситуації, інфляції та змін на валютному ринку.
4. Диверсифікація кредитно–інвестиційного портфеля	Для мінімізації ризиків банкам важливо збалансувати свій кредитно–інвестиційний портфель	– диверсифікація галузевих ризиків: забезпечення збалансованості портфеля з точки зору різних секторів економіки, що допомагає знизити потенційні збитки в разі падіння певних сегментів ринку. – регіональна диверсифікація: інвестування в різні регіони, знижуючи ризики, пов'язані з фізичними руйнуваннями.
5. Підвищення ролі технологій у управлінні ризиками	В умовах війни банкам важливо ефективно використовувати технології для моніторингу та управління ризиками	– впровадження систем автоматичного моніторингу та аналізу даних для оперативного виявлення ризиків. – використання блокчейн–технологій для забезпечення прозорості та надійності фінансових операцій. – застосування штучного інтелекту для прогнозування кризових ситуацій та оптимізації кредитних рішень.
6. Посилення внутрішнього контролю та корпоративного управління	Війна вносить додаткові ризики в роботу банку, тому важливим є забезпечення належного рівня контролю	– налагодження системи внутрішніх перевірок для запобігання шахрайству та корупції. – посилення комунікації з клієнтами та партнерами для збереження довіри до банківських послуг. – оновлення політик корпоративного управління з урахуванням нових реалій та вимог до безпеки даних і операцій.

АТ КБ "ОТП Банк" має необхідність вдосконалення системи управління ризиками для підтримки стабільності своєї кредитно–інвестиційної діяльності під час війни.

Удосконалення системи управління ризиками є ключовим фактором для забезпечення стабільності кредитно–інвестиційної діяльності АТ КБ "ОТП Банк" в умовах війни. Банки повинні бути готові до змін в економічному середовищі, застосовуючи новітні методи аналізу, технології та стратегії для зниження ризиків. Тільки через адаптацію до нових умов, посилення внутрішнього контролю та впровадження інноваційних підходів до управління ризиками банк зможе забезпечити свою фінансову стійкість і ефективно працювати навіть у найбільш складні часи.

Висновки до третього розділу

У 2023 році, незважаючи на зниження кредитного портфеля та доходів від кредитних операцій, банк зміг компенсувати ці втрати завдяки значному зростанню доходів від операцій з цінними паперами. Вищі процентні витрати та зменшення кредитного портфеля вказують на підвищення ризиків у кредитуванні, однак активи банку та загальні доходи свідчать про успішну диверсифікацію та адаптацію до економічних умов.

Показники ефективності кредитно–інвестиційного портфелю АТ КБ "ОТП Банк" в умовах війни демонструють важливі зміни у структурі доходів банку. Зниження частки доходів від кредитування та збільшення частки доходів від операцій з цінними паперами свідчить про стратегічне переналаштування банку на більш стабільні і менш ризиковані активи у відповідь на зовнішні економічні потрясіння. При цьому банк зберігає позитивну дохідність у рамках операцій з цінними паперами, але зниження дохідності від кредитних операцій свідчить про певні виклики в кредитному бізнесі в умовах воєнного часу.

Протягом 2021–2023 років банк демонстрував позитивну динаміку зростання активів та кредитно–інвестиційного портфеля, при цьому зниження коефіцієнта рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах вказує на диверсифікацію стратегії та зменшення кредитних ризиків. Кредитно–інвестиційна діяльність банку стала більш активною в 2022–2023 роках, що свідчить про стабільне зростання і потенціал для подальшого розвитку.

Таким чином, на доходність кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» в умовах війни найбільше впливають такі макроекономічні фактори, як дефіцит бюджету та рівень безробіття. Це підтверджується високими коефіцієнтами кореляції: 0,885203 для дефіциту бюджету та 0,859798 для рівня безробіття.

Дефіцит бюджету має суттєвий вплив на фінансову стабільність банку, оскільки зростання державного боргу може збільшити вартість запозичень і вплинути на ліквідність банківського сектору. Це знижує доходність від кредитування та інвестицій.

Рівень безробіття також є критичним фактором, оскільки високе безробіття веде до зниження платоспроможності населення, що підвищує ризики неплатежів і погіршує якість кредитного портфеля банку.

Таким чином, ці два фактори відіграють ключову роль у визначенні доходності кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк», і їхні зміни можуть суттєво вплинути на фінансові результати та стійкість банку в умовах економічної нестабільності.

Незважаючи на позитивне зростання доходності КІП, прогнози показують, що збільшення безробіття та дефіциту бюджету можуть обмежити потенціал для подальшого стійкого зростання доходності банку, оскільки ці фактори можуть негативно вплинути на платоспроможність позичальників і спричинити підвищення ризиків для банківської системи.

Прогноз на 2025 рік показує зростання доходності КІП АТ КБ «ОТП Банк», але також відзначається негативна динаміка щодо рівня безробіття та дефіциту бюджету, що може збільшити ризики і створити певні виклики для стабільності

банківської діяльності.

Удосконалення системи управління ризиками є ключовим фактором для забезпечення стабільності кредитно–інвестиційної діяльності АТ КБ "ОТП Банк" в умовах війни. Банки повинні бути готові до змін в економічному середовищі, застосовуючи новітні методи аналізу, технології та стратегії для зниження ризиків. Тільки через адаптацію до нових умов, посилення внутрішнього контролю та впровадження інноваційних підходів до управління ризиками банк зможе забезпечити свою фінансову стійкість і ефективно працювати навіть у найбільш складні часи.

Висновки

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Виявлено економічну сутність поняття «кредитно–інвестиційна діяльність банку» та «кредитно–інвестиційний портфель банку». Так, на основі аналізу ряду наукових досліджень, нами визначено, що кредитно–інвестиційна діяльність – це сукупність дій банківської установи, спрямованих на розміщення вільних ресурсів з метою отримання максимально можливої доходності в умовах визначеної ризикованості. А «кредитно–інвестиційний портфель банку» – це сукупність об'єктів вкладення банком вільних ресурсів, яка відповідає оптимальному поєднанню між ризиком і доходом. Дані визначення на відміну від існуючих акцентують увагу на можливості розміщення лише вільних коштів банку і крім того наголошує на обов'язковості враховувати вплив ризикованості.

Досліджено систему управління кредитно–інвестиційним портфелем банку. Так, ключовим при побудові та удосконаленні системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю є її спрямованість на зростання прибутковості та рентабельності банку. Оскільки, саме доходи від такого виду операцій займають більшу частину усіх доходів банку, вважається, що доцільним є вивчення взаємозв'язку між основними елементами системи управління кредитно–інвестиційною діяльністю банку та зростанням вартості банківської установи.

Систематизовані методичні підходи до аналізу ефективності управління кредитно–інвестиційним портфелем банку. Якою б не була система управління, вона повинна бути спрямована на забезпечення ефективності, адже саме вона є основним критерієм в процесі оцінки будь якої діяльності, в тому числі і кредитно–інвестиційної. В загальноприйнятому розумінні ефективність визначається як відношення доходу та витрат. Проте, в контексті кредитно–інвестиційної діяльності доцільно порівнювати дохідність з рівнем ризику. Чим вища ефективність, тим нижчим є рівень ризику.

Проведено діагностику поточного стану кредитно–інвестиційної діяльності банківської системи України. Так, показники кредитно–інвестиційних портфелів банків демонструють змішану картину. З одного боку, банки активно нарощує інвестиції в цінні папери, що дозволяє збільшити фінансову стабільність і диверсифікацію активів. З іншого боку, зменшення кредитування як корпоративного, так і фізичних осіб може свідчити про певні економічні труднощі та високі ризики на фінансовому ринку. На початок аналізованого нами періоду структура кредитно–інвестиційного портфеля тяжіла до кредитної діяльності, проте вже на кінець аналізованого періоду, а точніше станом на 2023 р. – до інвестиційної. Крім того, найбільшу частку у кредитному портфелі займають кредити корпоративним клієнтам. Слід звернути увагу на доволі значну частку непрацюючих активів у складі кредитно–інвестиційного портфеля. Разом з тим, бачимо і негативну тенденцію до зростання як обсягу, так і питомої ваги таких активів. Так, якщо станом на кінець 2021 року частка непрацюючих кредитів становила 36,1%, то станом на кінець 2023 р., вона зросла до 44,72%. Крім того, можна зробити висновок про високий коефіцієнт кредитно–інвестиційного портфеля та ризиковану кредитно–інвестиційну політику банківських установ. Такий тип політики характеризується тим, що банк реалізовує кредитно–інвестиційні операції за рахунок капіталу, який на 80 і більше відсотків складається з позичених або залучених коштів. Такий підхід суттєво збільшує фінансові ризики, а особливо, ризик ліквідності.

Досліджено фінансовий стан АТ КБ «ОТП Банк». Так, чисті активи АТ «ОТП Банк» зросли на 32180,9 млн грн (на 31,54%) у період з 2021 по 2023 рік. 2022 рік показав зростання на 21142,9 млн грн (на 30,26%) порівняно з попереднім роком, а 2023 рік – зростання на 11038 млн грн (на 12,13%) порівняно з 2022 роком. Водночас позитивно відзначити, що активи банку щороку значно зростали порівняно з попереднім роком. Аналіз динаміки капіталу АТ «ОТП Банк» показав, що розмір капіталу АТ «ОТП Банк» з року в рік зростав (у 2022 р. порівняно з 2021 р. зростання становило 570,3 млн грн (на 5,16%), а у 2023 р. порівняно з 2022 р. відбувається подальше зростання на 4188,3 млн грн (на 36,01%)). Отже, за 2021–

2023 роки АТ КБ «ОТП Банк» демонструє позитивну тенденцію до зростання чистого прибутку та ефективного управління доходами, незважаючи на значні коливання в процентних витратах і інших операційних показниках.

Проведено аналіз динаміки та структури кредитно–інвестиційного портфеля «ОТП Банк». Так, зміна в структурі кредитно–інвестиційного портфеля вказує на стратегічні зміни в управлінні активами банку, де акценти було зрушено від кредитування до інвестування. Це може бути реакцією на економічну ситуацію та високі ризики, пов'язані з кредитними операціями, що потребує більш обережного підходу. Таким чином, зміна структури кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ "ОТП Банк" в період 2021–2023 років є свідченням переходу до більш обережної та консервативної стратегії, де більша частка портфеля припадає на інвестиції в стабільні активи, а кредитний портфель був значно скорочений через високі ризики та економічну невизначеність. В умовах війни та економічної нестабільності АТ КБ "ОТП Банк" спостерігає суттєве скорочення кредитного портфеля, зокрема у сегментах споживчого кредитування та іпотеки. В умовах економічних викликів та високої невизначеності, АТ КБ "ОТП Банк" активно переглядав свою кредитну політику, зменшуючи обсяг кредитів з високими ризиками і збільшуючи резервацію на покриття потенційних збитків. Таким чином, основним висновком є те, що АТ КБ «ОТП Банк» в період 2021–2023 років змінив свою інвестиційну стратегію, зокрема збільшив частку інвестицій з фіксованою доходністю та зменшив загальний обсяг інвестицій в цінні папери, що може свідчити про намагання мінімізувати ризики та адаптуватися до змінюваного економічного середовища. Основним фактором, що спричинив зростання інвестицій у боргові цінні папери, є значне збільшення інвестицій у державні боргові цінні папери. У 2023 році їх обсяг зріс на 27,08 мільярда гривень (392,15%), що свідчить про стратегічне зосередження на більш безпечних і стабільних активах, таких як державні облігації. Це може бути результатом посиленої уваги банку до ліквідності та зниження ризиків в умовах економічної та політичної нестабільності, зокрема війни в Україні.

Оцінено ефективність управління кредитно–інвестиційним портфелем

банку. Показники ефективності кредитно–інвестиційного портфелю АТ КБ "ОТП Банк" в умовах війни демонструють важливі зміни у структурі доходів банку. Зниження частки доходів від кредитування та збільшення частки доходів від операцій з цінними паперами свідчить про стратегічне переналаштування банку на більш стабільні і менш ризиковані активи у відповідь на зовнішні економічні потрясіння. При цьому банк зберігає позитивну дохідність у рамках операцій з цінними паперами, але зниження дохідності від кредитних операцій свідчить про певні виклики в кредитному бізнесі в умовах воєнного часу. Протягом 2021–2023 років банк демонстрував позитивну динаміку зростання активів та кредитно–інвестиційного портфеля, при цьому зниження коефіцієнта рівня кредитно–інвестиційного портфеля в загальних активах вказує на диверсифікацію стратегії та зменшення кредитних ризиків. Кредитно–інвестиційна діяльність банку стала більш активною в 2022–2023 роках, що свідчить про стабільне зростання і потенціал для подальшого розвитку.

Досліджено вплив макроекономічних факторів на дохідність кредитно–інвестиційного портфелю банку АТ КБ «ОТП Банк». Так, на дохідність кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк» в умовах війни найбільше впливають такі макроекономічні фактори, як дефіцит бюджету та рівень безробіття. Це підтверджується високими коефіцієнтами кореляції: 0,885203 для дефіциту бюджету та 0,859798 для рівня безробіття. Дефіцит бюджету має суттєвий вплив на фінансову стабільність банку, оскільки зростання державного боргу може збільшити вартість запозичень і вплинути на ліквідність банківського сектору. Це знижує дохідність від кредитування та інвестицій. Рівень безробіття також є критичним фактором, оскільки високе безробіття веде до зниження платоспроможності населення, що підвищує ризики неплатежів і погіршує якість кредитного портфеля банку. Таким чином, ці два фактори відіграють ключову роль у визначенні дохідності кредитно–інвестиційного портфеля АТ КБ «ОТП Банк», і їхні зміни можуть суттєво вплинути на фінансові результати та стійкість банку в умовах економічної нестабільності. Незважаючи на позитивне зростання дохідності КІП, прогнози показують, що збільшення безробіття та дефіциту

бюджету можуть обмежити потенціал для подальшого стійкого зростання доходності банку, оскільки ці фактори можуть негативно вплинути на платоспроможність позичальників і спричинити підвищення ризиків для банківської системи. Прогноз на 2025 рік показує зростання доходності КІП АТ КБ «ОТП Банк», але також відзначається негативна динаміка щодо рівня безробіття та дефіциту бюджету, що може збільшити ризики і створити певні виклики для стабільності банківської діяльності.

Визначено напрями пом'якшення ризиків кредитно– інвестиційного портфелю банку. Удосконалення системи управління ризиками є ключовим фактором для забезпечення стабільності кредитно–інвестиційної діяльності АТ КБ "ОТП Банк" в умовах війни. Банки повинні бути готові до змін в економічному середовищі, застосовуючи новітні методи аналізу, технології та стратегії для зниження ризиків. Тільки через адаптацію до нових умов, посилення внутрішнього контролю та впровадження інноваційних підходів до управління ризиками банк зможе забезпечити свою фінансову стійкість і ефективно працювати навіть у найбільш складні часи.

Список використаних джерел

1. Нагорна О.В., Васишин Ю.В. Інвестиційна діяльність як особлива сфера банківської діяльності. *Ефективна економіка*. № 7. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2189>.
2. Васильєва Т.А. Банківське інвестування на ринку інновацій: монографія. Суми: СумДУ, 2007. 513 с.
3. Вовчак О. Д. Державне регулювання банківської інвестиційної діяльності України : автореф. дис. ... доктор. екон. наук : 08.02.03. Львів. нац. унт ім. І. Франка. Л., 2006. 38 с.
4. Дмитренко М.Г. Кредитування і контроль: навч.-метод. посіб. (у схемах і коментарях). К.: Кондор, 2009. 296 с.
5. Долінський Л.Б. Теоретико-методологічні засади організації кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 13-1.2017. С. 245 – 249. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/13-1_2017/55.pdf (дата звернення: 20.10.2024).
6. Доценко І.О. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2017. Випуск 12. Частина 1. С. 94 – 98. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/23.pdf. (дата звернення: 15.11.2024).
7. Заславська О. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності українських банків. *Схід*. 2012. № 4(118). С. 30–35
8. Ляхова О.О., Шокало Т.П. Кредитно-інвестиційний портфель банків та його вплив на фінансування інвестиційних проєктів в Україні. *Економічний часопис ХХІ ст.* 2011. № 5-6. С. 58 – 61.
9. Мулик, І. В.. Кредитно-інвестиційна діяльність банків: Сутність та значення для економіки. *Регіональна бізнес-економіка та управління*, 2017. (3), 85-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu_2013_3_15

- 10 Смолінська С.Д., Самбірська О.Р. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності банку. *Economics*. 2019. № 2. С. 115-12212
- 11 Шльончак В.В. Комплексний підхід до оцінки ефективності кредитно-інвестиційної діяльності банків. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 1(31). С. 63 – 73.
12. Закон України «Про банки і банківську діяльність в Україні» від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 12.11.2024).
13. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560- XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>. 12. (дата звернення: 20.10.2024).
14. Подчесова В. Ю. Дослідження кредитно-інвестиційної діяльності банків України / В. Ю. Подчесова, К. В. Карась // *Часопис економічних реформ*. 2012. № 4 (8). С. 2–7.
- 15 Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банків в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 49. С. 286 - 290. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/52.pdf (дата звернення: 06.11.2024).
- 16 Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7(3). С. 111–114.
- 17 Виноградня В. М. Аналіз напрямів управління кредитним портфелем банків України. *Економічний аналіз*. 2015. Том 21. № 1. С. 166–172.
- 18 Серік Ю. В. Управління кредитним портфелем банку. *Економіка і управління*. 2012. № 4. С. 70–75.
- 19 Затворницький К. С. Критерії оцінки якості кредитного портфеля банку. *Фінансовий простір*. 2018. № 4. С. 99–108.
- 20 Єрмоленко К. В. Аналіз кредитного портфелю комерційних банків в Україні. *Молодий вчений*. 2014. № 4. С. 60–64.
- 21 Демчук Н. І. Менеджмент кредитного портфеля банку. *Науковий вісник*

Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 23. С. 154–157.

22 Демчук Н. І. Менеджмент кредитного портфеля банку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 23. С. 154–157.*

23. Рудалева Л. Державне регулювання інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів. *Вісник Національної академії державного управління. 2014. № 8. С. 152–159. 11*

24. Шинкаренко А. В. Напрями інвестиційної діяльності банку. *Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ “Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана”; редкол.: С. І. Дем’яненко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2014. Вип. 33. С. 270–275.*

25. Дмитренко О. І. Теоретикосутнісна характеристика поняття “Управління інвестиційним ризиком банку”. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2012. № 36. С. 156–162.*

26. Вовчак О. Д., Руцишин Н. М. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин. Київ : Знання, 2008. 564 с

27 Мусієнко О. М. Специфіка управління портфелем цінних паперів у контексті реалізації інвестиційної діяльності банку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. 2013. Вип. 23. С. 315–318.*

28 Озерчук О. В. Управління інвестиційним портфелем банків в Україні: теоретичні та прикладні аспекти. *Наукові праці НДФІ. 2019. Вип. 1. С. 85–100*

29 Кльоба Л. Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. *Економіка та держава. 2016. № 6. С. 20–24.*

30 Водяницька О.В., Соколова Н.В., Серьогін С.С. Особливості управління банківськими ризиками. *Економіка і суспільство. Випуск 18. 2018. С. 700 – 704.* URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/106.pdf. (дата звернення: 20.10.2024).

31 Божемська І. О. Економіко–математичне моделювання інвестиційного

портфеля комерційного банку (ПАТ КБ «ПриватБанку» за моделлю Квazi–Шарпа). Тези доповідей VII Міжнародної науково–методичної конференції Форуму молодих економістів–кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід», 21–22 жовтня 2016 року. С. 14–16.

32 Мостенець А. В. Управління інвестиційною діяльністю банку. *Бізнес Інформ*. 2017. № 4. С. 284–288.

33 Огородник В. В. Аналіз кредитного портфеля банків із державною участю в Україні. *Інтелект XXI*. 2018. № 5. С. 113–116.

34 Болгар Т. М. Науково–методичні засади побудови моделі оцінки якості кредитного портфеля банку. *Академічний огляд*. 2016. № 1. С. 50–59.

35 Офіційний сайт Національного банку України веб-сайт. URL : <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 15.11.2024).

36 Крук О. М. Аналіз кредитного портфеля комерційного банку. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 309–314.

37 Шльончак В. В. Моделювання підвищення ефективності формування інвестиційного портфеля банків. *Інтелект XXI*. 2018. № 3. С. 140–145.

38 Непрацюючі кредити або про показник NPL у банківській системі. URL: <https://uba.ua/ukr/news/8906> (дата звернення: 20.11.2024).

39. Фінансова звітність АТ КБ «ОТП Банк» за 2021 – 2023 роки. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/> (дата звернення: 22.11.2024).

40 Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 №2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення: 20.10.2024).

41 Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 11.11.2024).

42 Закон України «Про депозитарну систему України» від 06.07.2012 № 5178-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text> (дата звернення: 30.10.2024).

<https://www.otpbank.com.ua/about/informations/activity-documents/#statut> (дата звернення: 20.10.2024).

44 Бодрецький М. В. Управління власним капіталом банків. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023, № 23, С. 60–68.

45 Волкова В. В. Розвиток системи страхування кредитних ризиків банків. *Економіка і організація управління*. 2023, № 2 (50), С. 86–95.

46 Гладких Д. М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2021, № 5, С. 327–333.

47 Мельник В. М., Житар М. О. Банківська система України у функціонуванні фінансового ринку. *Проблеми економіки*. 2020, №1 (43), С. 257–266.

48 Рац О. М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023, Випуск 47. URL:<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29043/1/Rats.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).

49 Татарин Н. Б., Половко Д.М. Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023, Том 83, № 4, С. 78–88.

50 Чорна О. Є. Капіталізація банківської системи як механізм підвищення темпів економічного зростання країни. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2018, №1(8), С. 235–242.

51 Бобиль В.В. Ідентифікація, оцінка, планування та зниження фінансових ризиків за центрами відповідальності банку. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020, № 13, С. 121–129.

52. Рогальська Н.Г. Стратегічний аналіз кредитно–інвестиційної діяльності комерційних банків України. *Економічні інновації: зб. наук. пр.* 2013. Вип. 54. С. 282–293

АКТ

перевірки кваліфікаційної роботи магістра на наявність ознак
академічного плагіату

Відповідно до даних сервісу Strikeplagiarism кваліфікаційна робота
«Управління кредитно-інвестиційним портфелем банку», автора: Яковенко
І.В. містить 10,09 % запозичень. Ознаки академічного плагіату – відсутні.

Перевірку виконала доцент кафедри «Фінанси, облік і аудит» Вікторія
Орлова

11.12.2024 р.